

A arte prerrománica

Obras prerrománicas a comentar:

Igrexa de Santa Comba de Bande (Ourense)

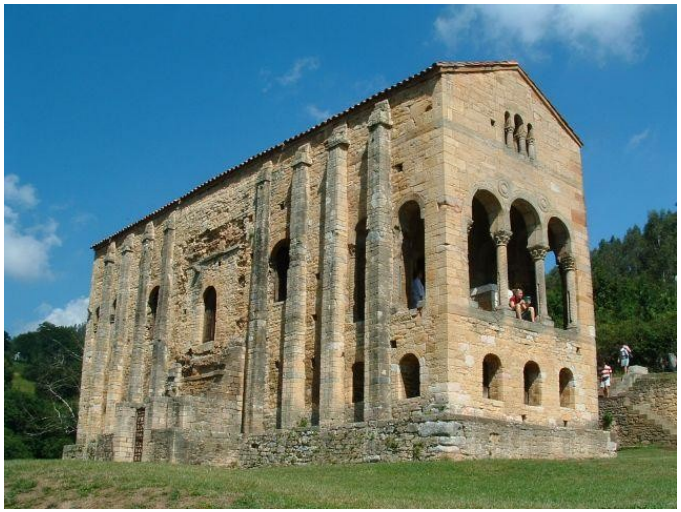

Igrexa de Santa María do Naranco (Asturias)

San Miguel de Celanova (Ourense)

ARTE VISIGODO

A arte visigoda

Síntese

- Tralas invasións dos poblos xermánicos e a caída do Imperio Romano de Occidente no ano 476, xurdiron reinos independientes nos antigos territorios imperiais.
- Os visigodos feron un dos pobos que invadiron o Imperio. Estes asentáronse en Hispania e crearon un reino no ano 507 con capital en Toledo.
- A arte visigoda, que se extende dende século VI ata a chegada dos musulmáns a principios do século VIII, acada o seu maior esplendor no século VII.
- O pobo visigodo estaba fortemente romanizado, polo tanto, a súa arte aglutina a propia cultura xermánica cun importante sustrato tardorromano.

MAR CANTÁBRICO
ASTURES
CÁNTABROS
VASCONES
Lugo
Astorga
Vitoria
Narbona
Zaragoza
Barcelona
Tarragona
Salamanca
Toledo
Capital del reino visigodo
Mérida
Valencia
Sevilla
Córdoba
Cartagena
Cádiz
Málaga
Itinerario de los visigodos
Reino de los visigodos de Toledo
Conquistas de Leovigildo 568-586
Posesiones bizantinas hasta 616
Últimas conquistas de los visigodos

A arte visigoda

A arquitectura

Ao contrario do que sucedía en Roma, a maioría de edificacións visigodas sitúanse no ámbito rural.

A arquitectura visigoda ten as seguintes características:

- Os edificios son relixiosos e adoutan a **pranta basilical**.
- O uso de **grandes sillares de pedra de cantería** perfectamente tallados.
- A introducción do **arco de ferradura**.
- A utilización de **bóvedas de canón**.
- Entre a nave do templo e o transepto sitúase unha cancela que recibe o nome de **iconostasio** (de orixe bizantina).

- Na zona da cabeceira construíronse habitacións para os clérigos.
- Os edificios teñen poucos vans.
- Os templos decóranse con relevos esculpidos a bisel cunha técnica un tanto tosca.

EL PRERROMÁNICO EN LA PENÍNSULA IBÉRICA: EL ARTE VISIGODO (S. V-VIII).

LA ARQUITECTURA

Continuación de la tradición romana y paleocristiana

Tipologías

Iglesias

Pequeñas dimensiones y escasos vanos

Gruesos muros de piedra tallada (sillares)

Techumbres planas (de madera) al exterior
Tejados a doble vertiente

Planta basilical

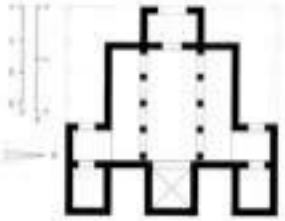

Ábsides rectangulares

Planta cruciforme

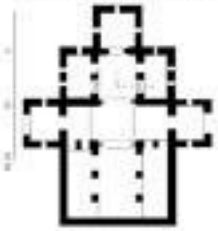

Incorporación (novedad) del **ARCO DE HERRADURA**

Influencias del arte bizantino: el **ICONOSTASIO**

LA ESCULTURA

Capiteles y decoración arquitectónica

ORFEBRERÍA

Arte mobiliar y suntuario

Coronas votivas, fíbulas, broches

PRANTA BASILICAL

Tripla ábsida

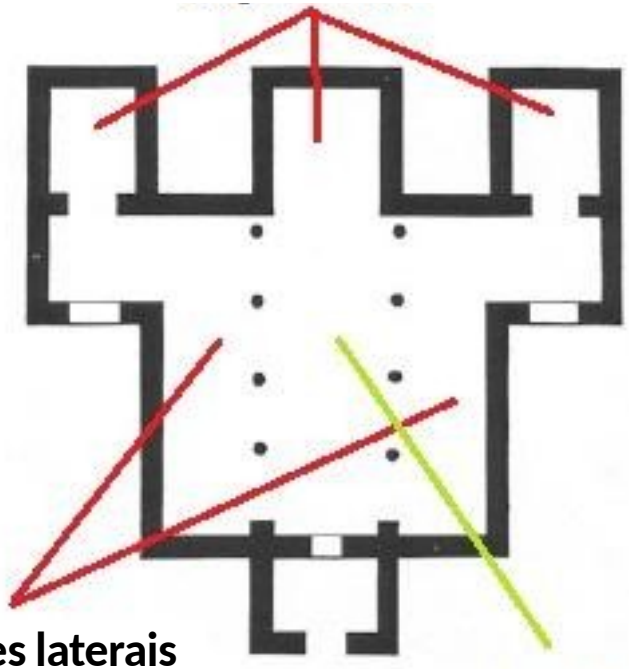

Naves laterais

Nave Central

661

PRANTA CRUCIFORME

ESTE - ORIENTAL

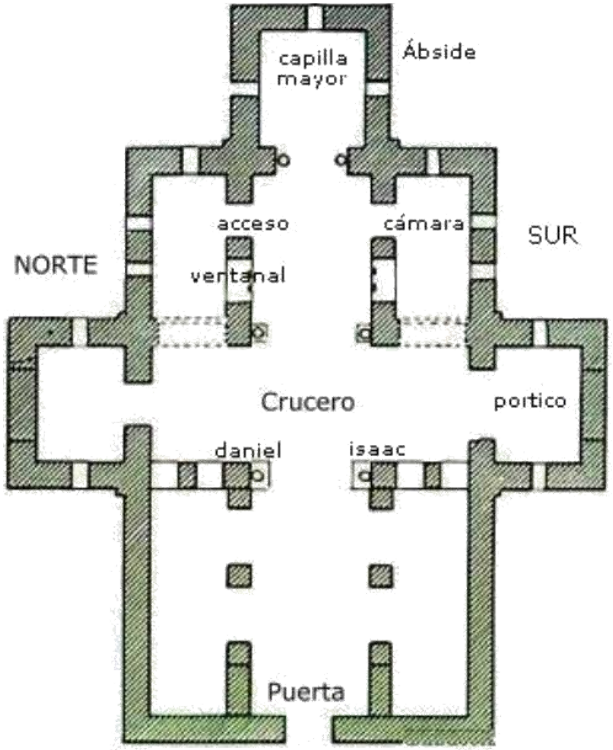

OESTE - OCCIDENTAL

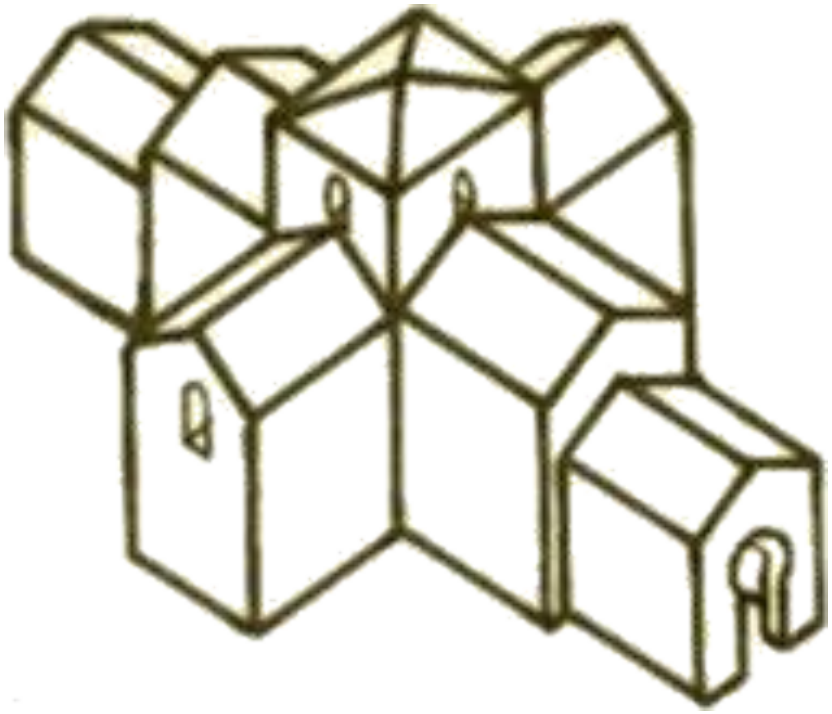

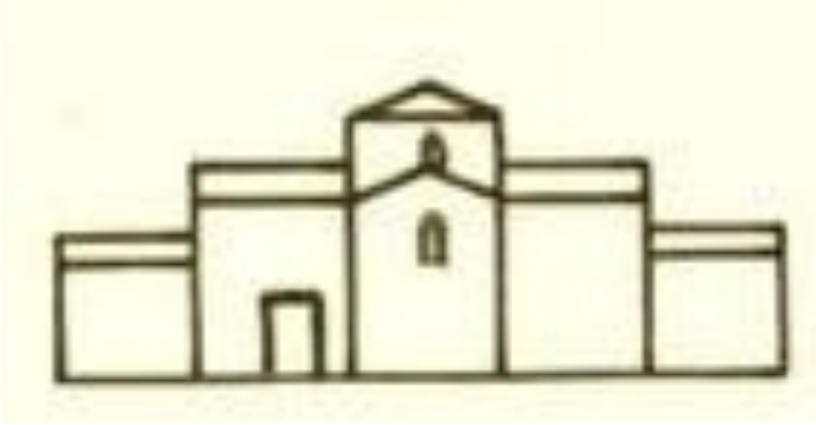

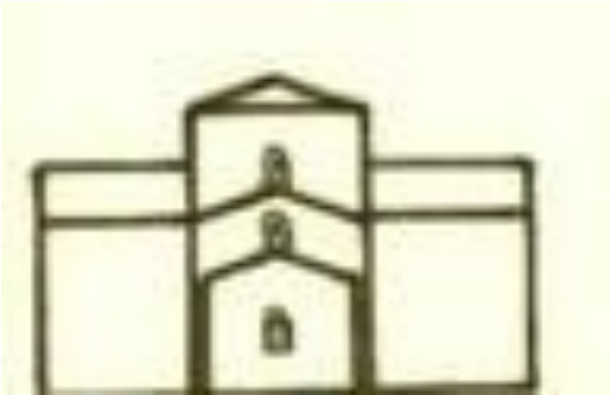

Alzado dunha igrexa visigoda

Trazos básicos dunha igrexa visigoda:

Muros sólidos con grosos bloques ou sillares de pedra

Poucas fiestras e de tamaño pequeno

Tellado a dúas augas

Arco de ferradura

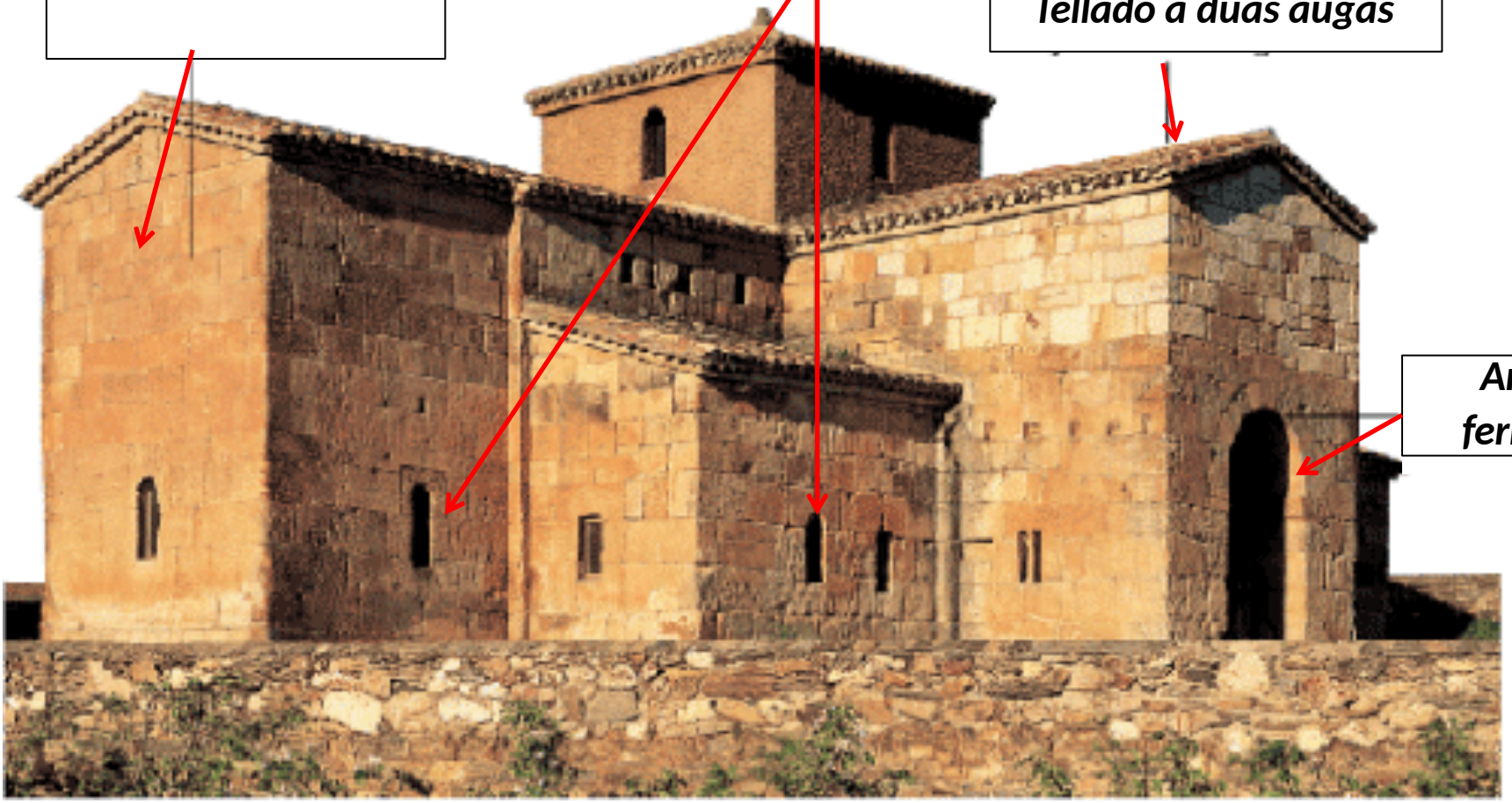

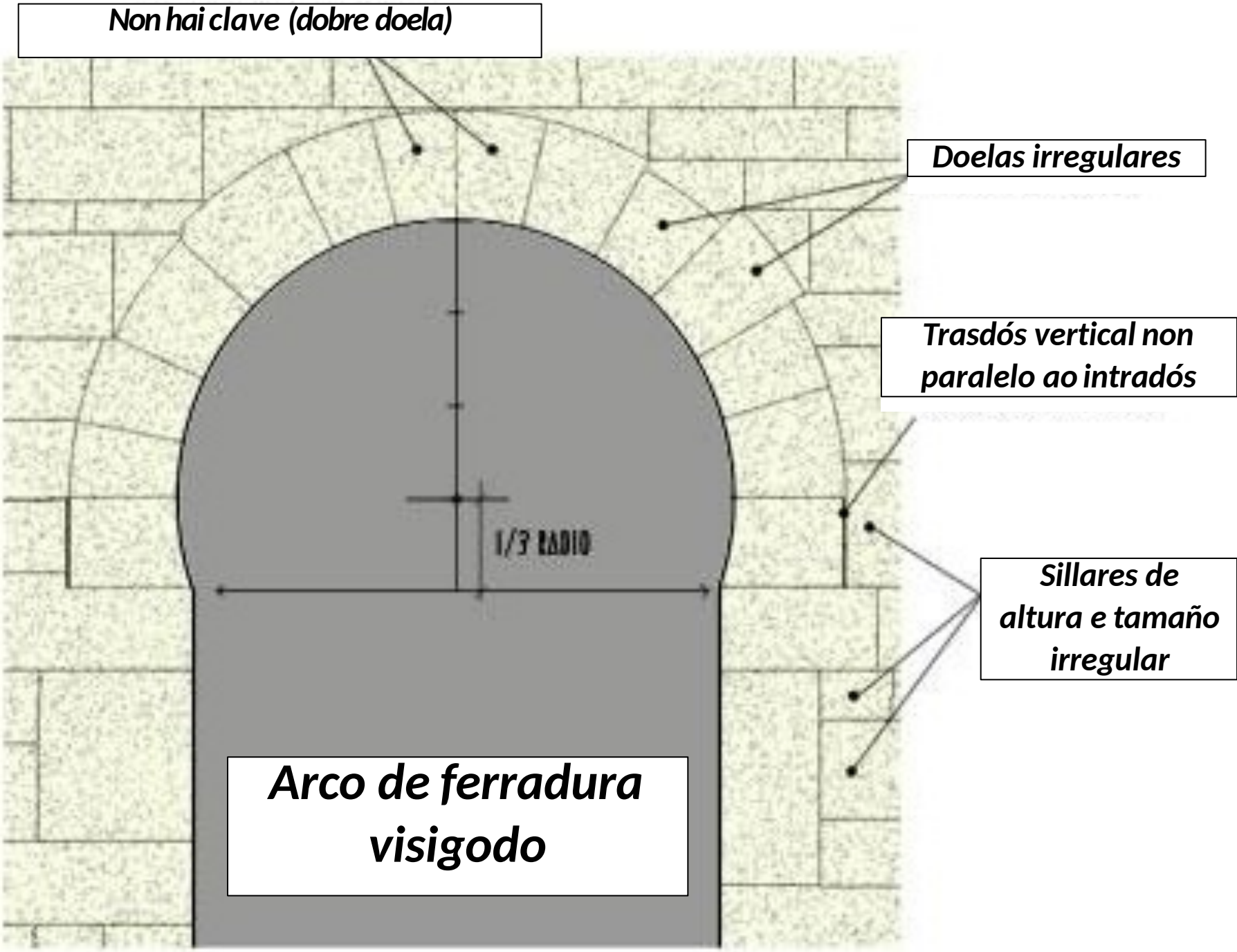
Non hai clave (dobre doela)
Doelas irregulares
Trasdós vertical non paralelo ao intradós
1/3 RADIO
Sillares de altura e tamaño irregular
Arco de ferradura visigodo

© Ramón Muñoz

Quintanilla de las VIñas

SAN JUAN DE BAÑOS
(Palencia)

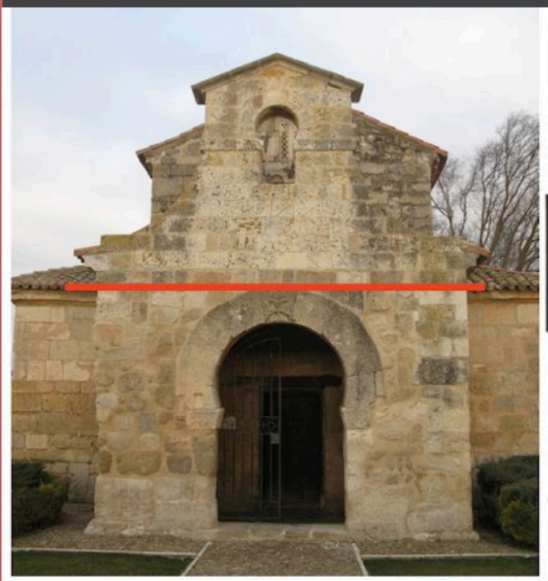

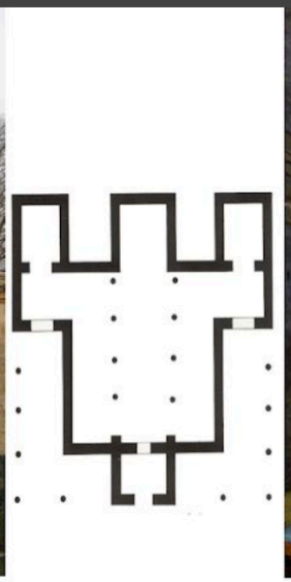

Santa Comba de Bande
(Ourense)

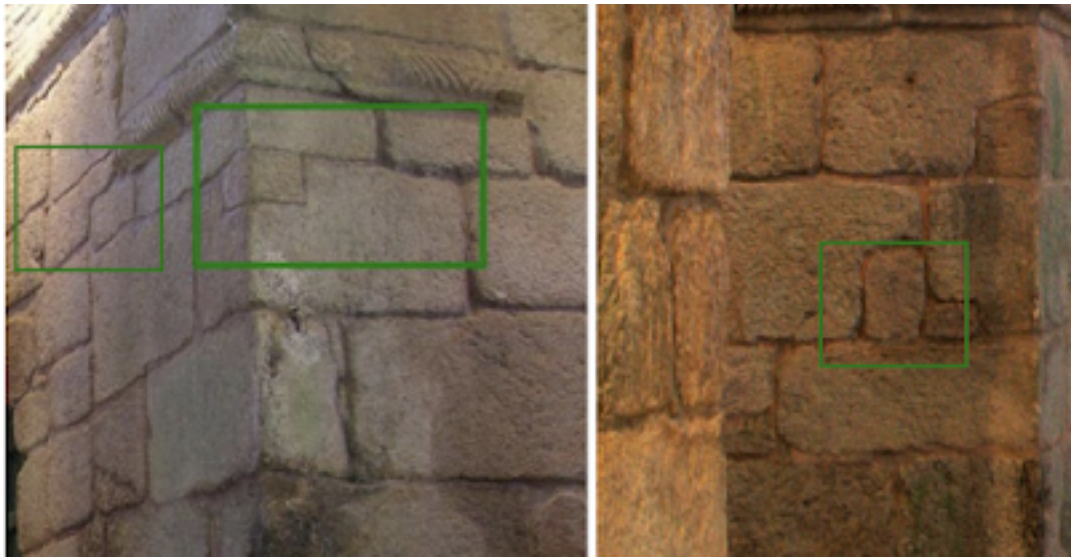

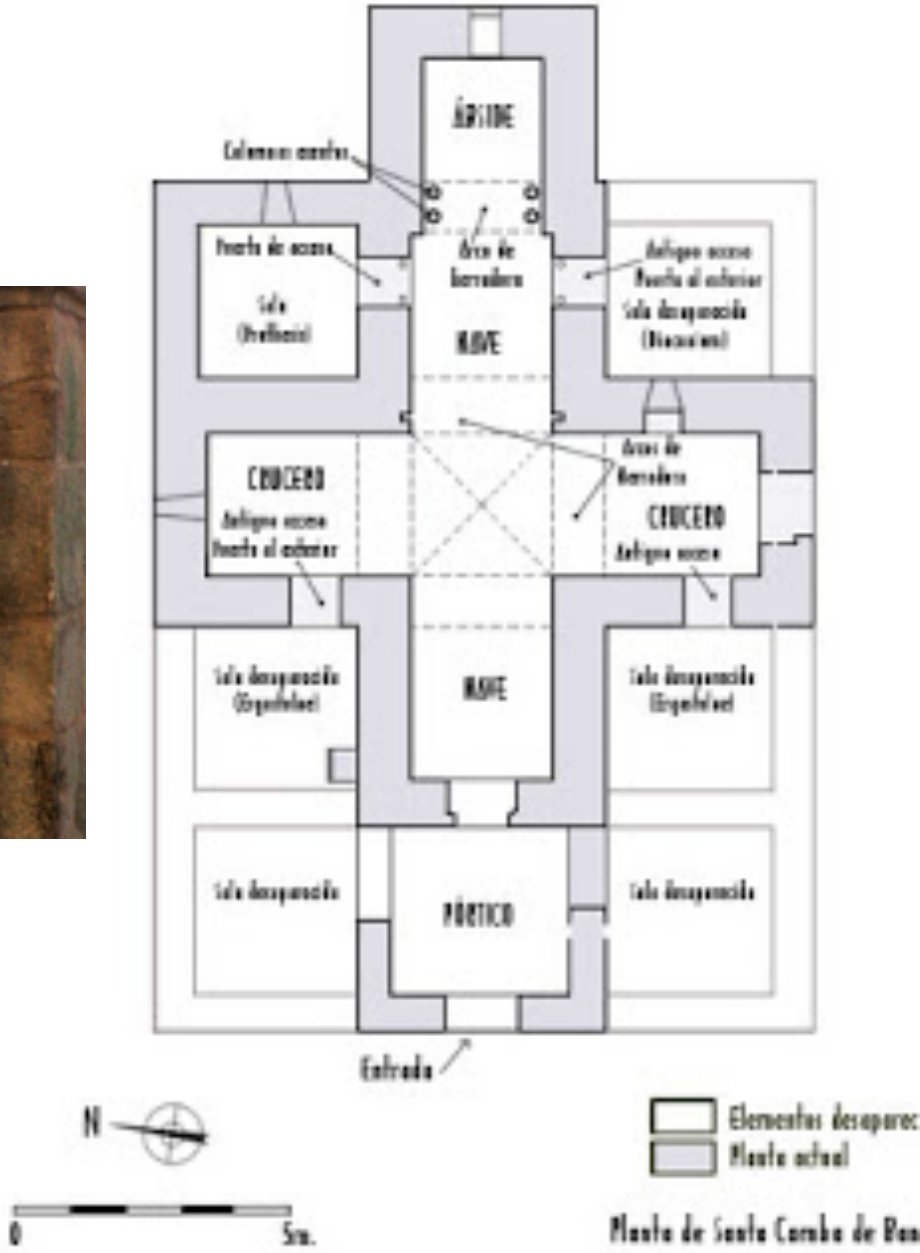
ÁBSIDE
Columnas exentas
Puerta de acceso
Sala
(Prothesis)
Arco de
herradura
NAVE
Antiguo acceso
Puerta al exterior
Sala desaparecida
(Diaconicum)
CRUCERO
Antiguo acceso
Puerta al exterior
Arcos de
Herradura
CRUCERO
Antiguo acceso
Sala desaparecida
(Ergastulae)
NAVE
Sala desaparecida
(Ergastulae)
Sala desaparecida
PÓRTICO
Sala desaparecida
Entrada
N
0
5m.
Elementos desaparec
Planta actual
Planta de Santa Comba de Ban

Fiestra do cruceiro

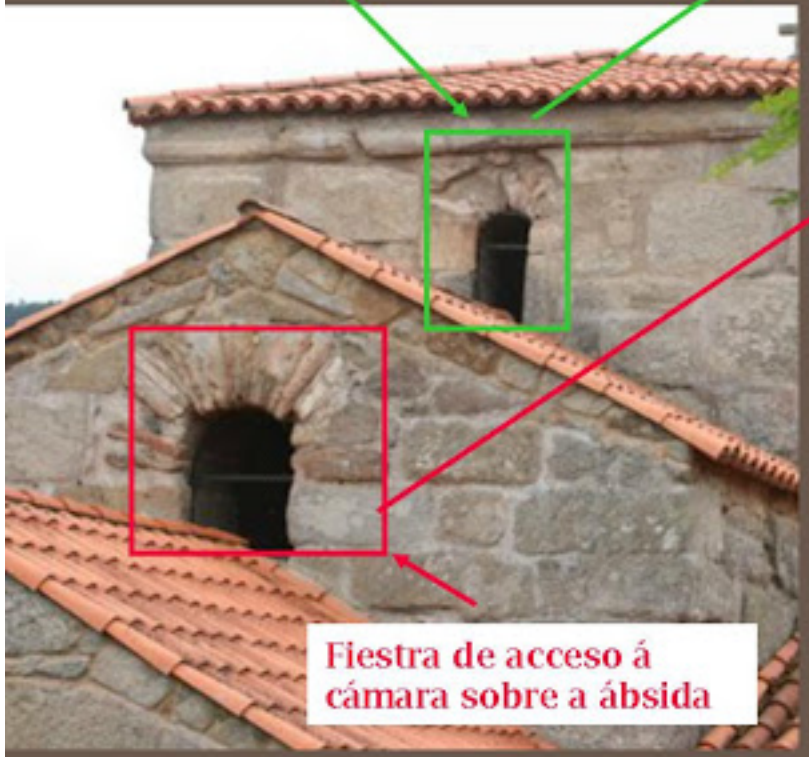

Fiestra de acceso á cámara sobre a ábsida

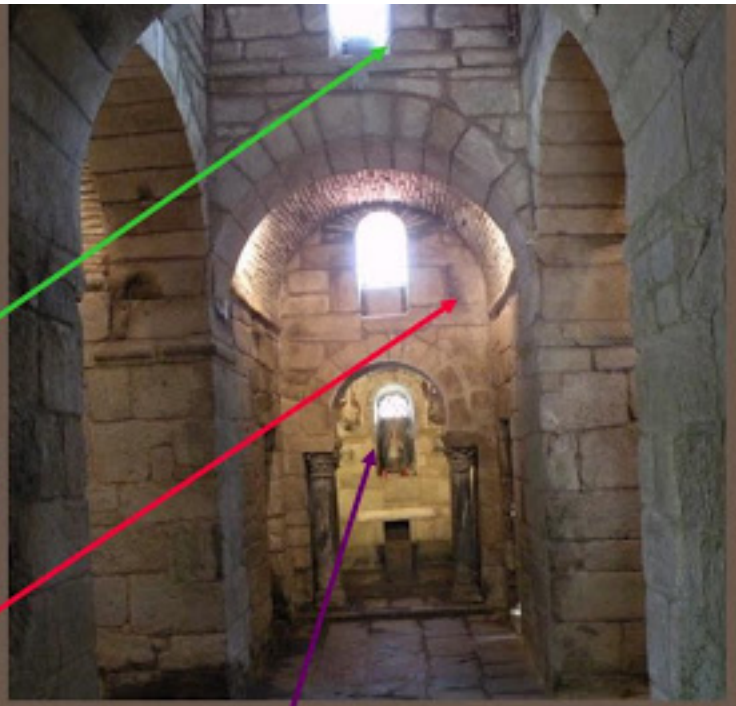

Fiestra da ábsida

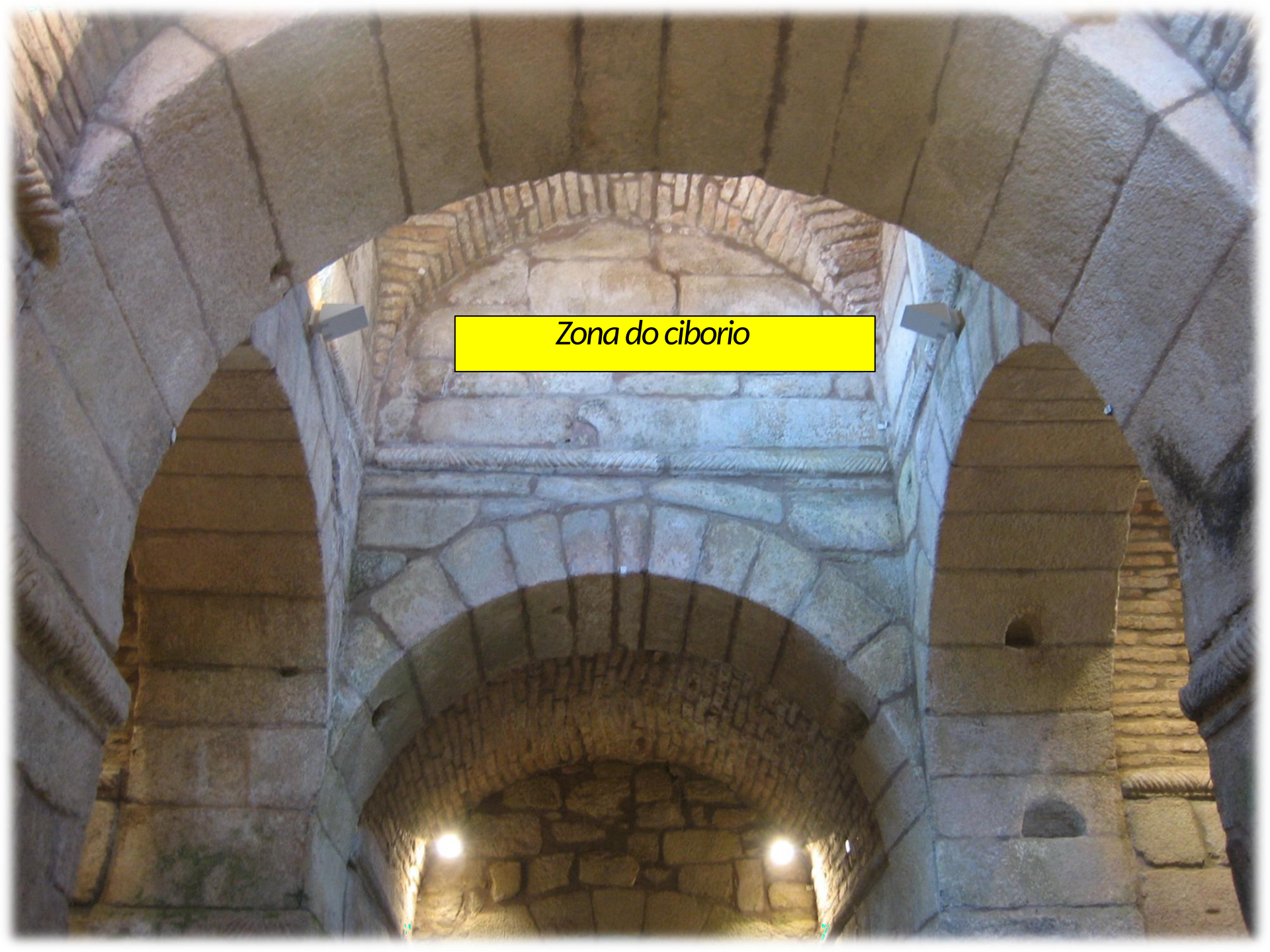
Zona do ciborio

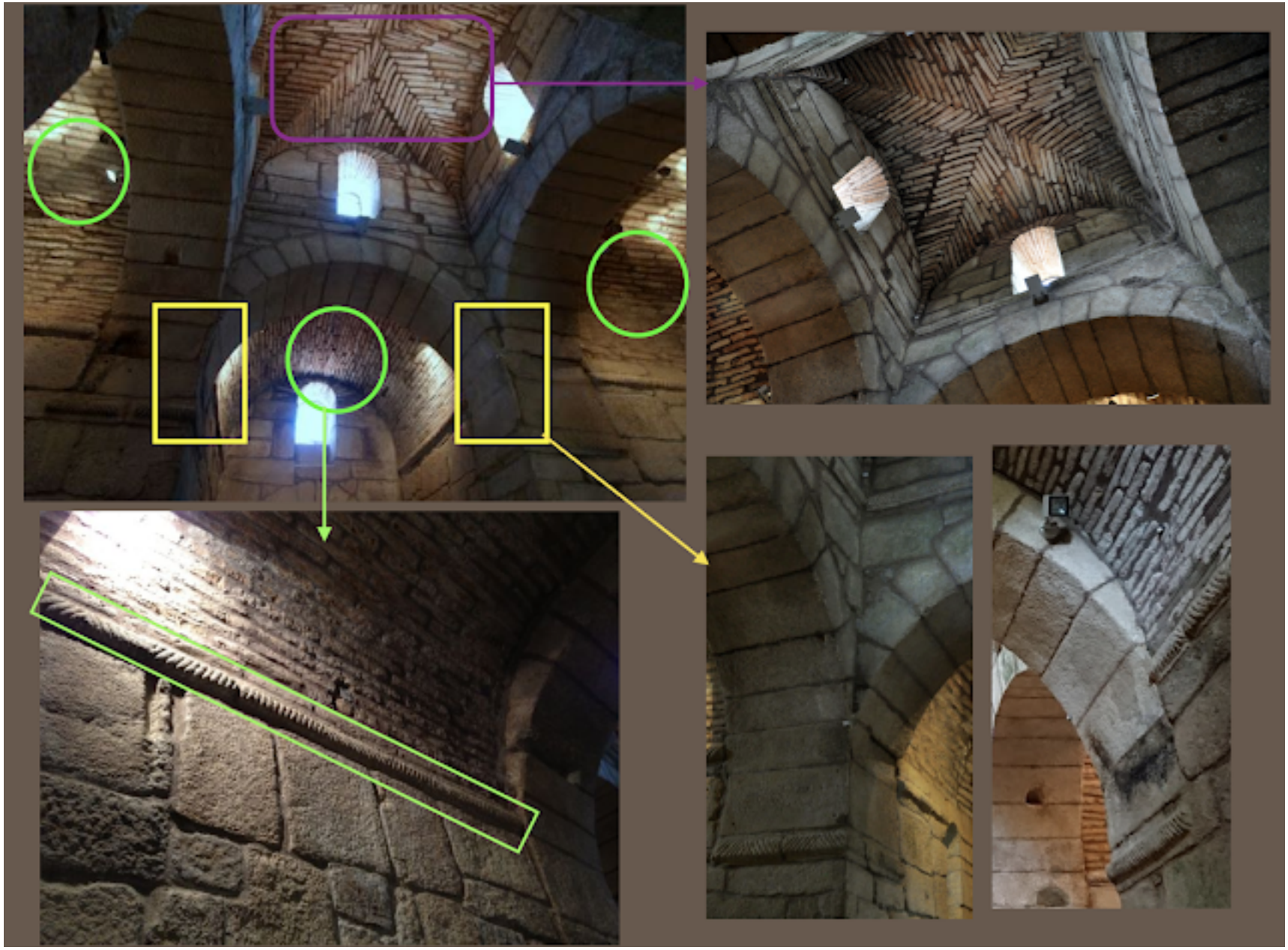

Bóveda de aresta, de ladrillos, e apoiada en catro arcos de ferradura

Arco de ferradura visigodo. Columnas e capiteis de orixe clásica.

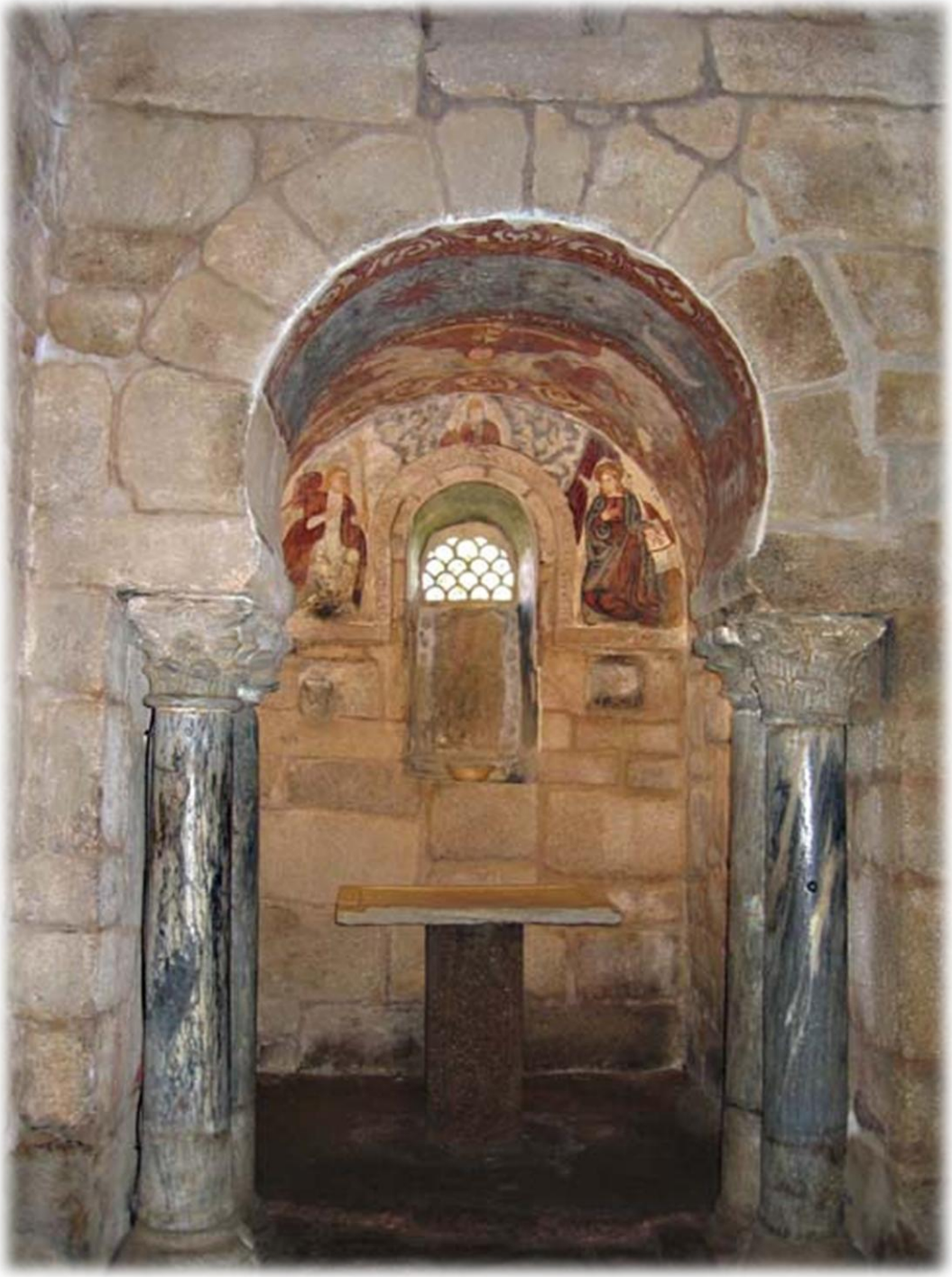

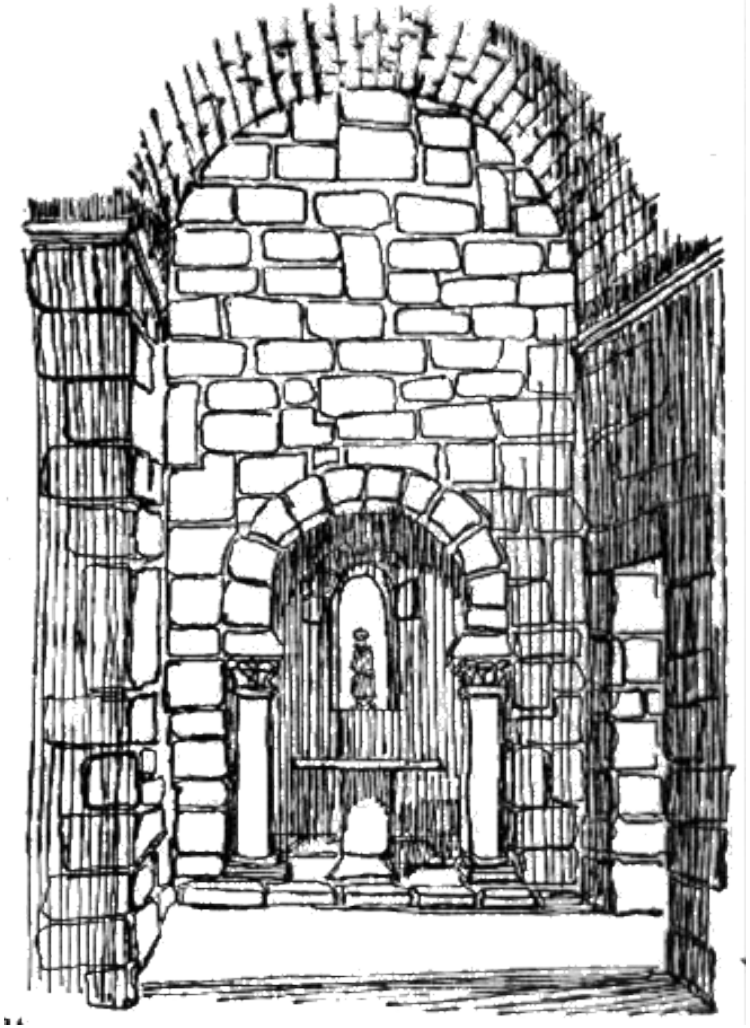

Arco toral de ferradura sen doela-clave
e con intradós de arranque recto

San Pedro de la nave

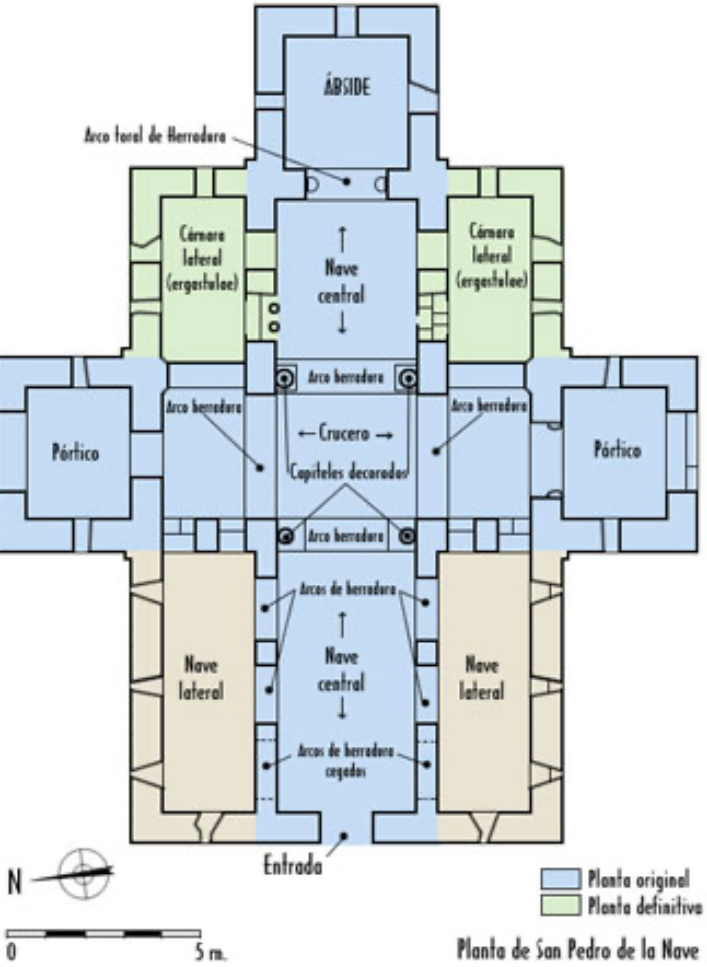

Planta de San Pedro de la Nave

ARTE CAROLINIXIA

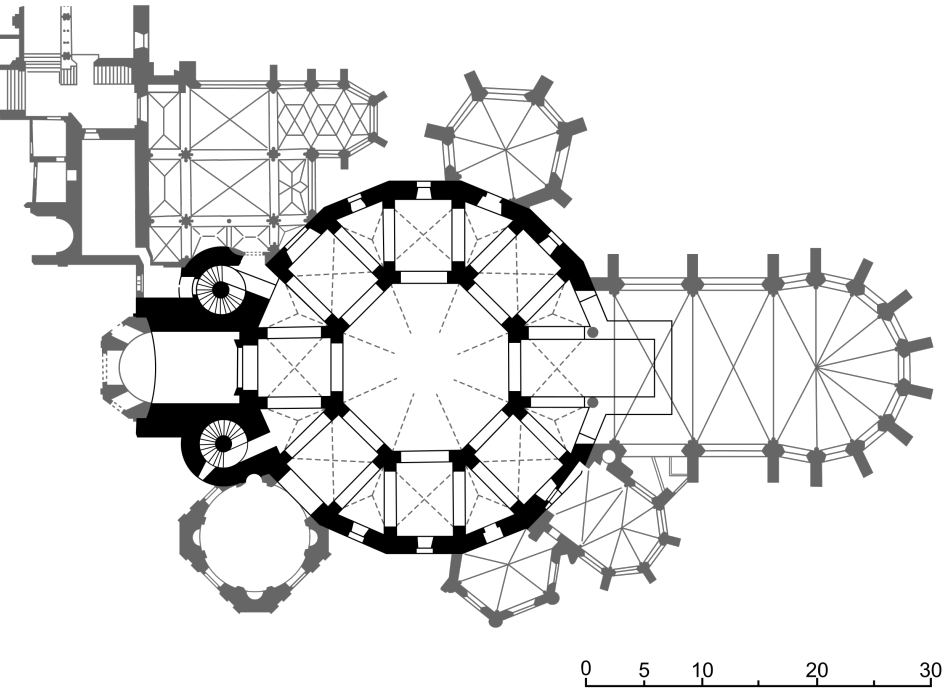

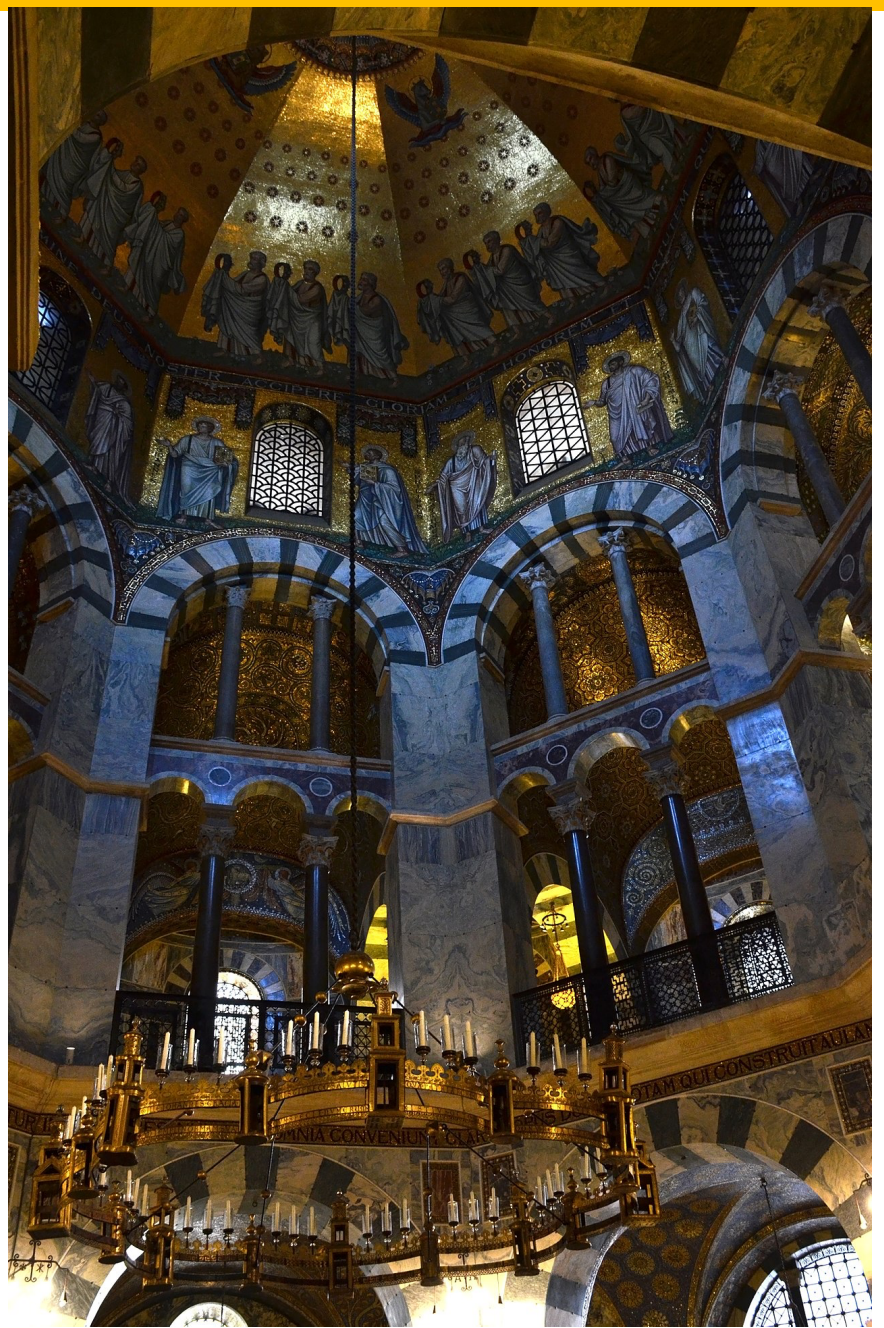

Prerrománico Asturiano

El arte de la Monarquia asturiana

A arte asturiana

Síntese

- **No ano 711 os musulmáns, procedentes de África, invadiron a península Ibérica.**
- **Este feito significou a caída do reino visigodo e que a case totalidade da Península quedara en mans musulmás.**
- **O único reducto en mans cristiás foi a zona norte, onde se estableceu un núcleo de resistencia .**
- **Co tempo instaurouse unha nova dinastía que se consideraba herdeira dos visigodos e fundaron o reino de Asturias, con capital en Oviedo.**
- **A arte asturiana, que se desenvolveu nos séculos VIII a X, sobre todo a arquitectura, tomou como base o legado visigodo. O primeiro momento de esplendor artístico dáse co reinado de Alfonso II (s.IX)**

A época de maior esplendor artístico acadouse co reinado de Ramiro I entre 842 e 850.

A arte asturiana

A arquitectura

A arquitectura asturiana foi esencialmente relixiosa e palaciega, e seguiu os modelos construtivos da arquitectura visigoda. As características máis importantes desta arquitectura son:

- O uso da **pranta basilical de tres naves** cun pechamento. Aos pés do templo situábase unha **tribuna elevada**.
- Os muros son de cachotaría (**mampostería)**, mentres que nos elementos construtivos utilizan a sillería.
- Uso de **arcos de medio punto**, case sempre peraltados.
- Uso de **bóvedas de canón sobre arcos de faixa** e reforzadas no exterior por **contrafortes**.
- Tanto nos fustes das columnas como nos relevos predomina a **decoración de soga ou corda**.
- Uso en fiestras e muros de **celosías** de pedra.

EL ARTE PRERROMÁNICO PENINSULAR: EL ARTE ASTURIANO (S. VIII-IX).

CIVIL

- Palacios
- Hospitales

ARQUITECTURA → **Fases**

RELIGIOSA - Iglesias

Pobreza y austeridad

Prerramirense (Alfonso II, 792-842)
Formas y elementos **romanos**.

Ramirense (Ramiro I, 842-850).
Plenitud del arte asturiano.

Postsramirense (Alfonso III, 866-910)
Influencia **islámica** (mozárabes)

Interior
Uso de la bóveda de cañón
Arcos de ½ punto
Arcos peraltados
Pilares en lugar de columnas (sin capitel)

Concepción espacial
Planta basilical (una o tres naves)
Transepto e iconostasio.
Ábsides rectangulares

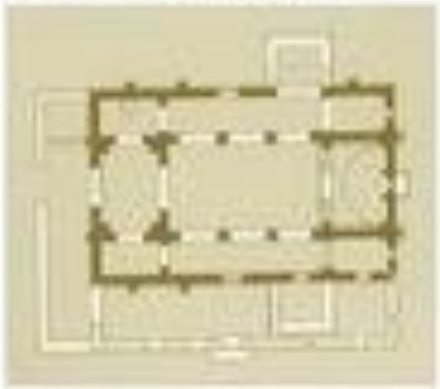

Exterior
Muros de sillarejo y mampostería
Ventanas geminadas ornamentadas con celosías y molduras
Sólidos contrafuertes

ESCULTURA, PINTURA Y ORFEBRERÍA

CARACTERÍSTICAS GENERALES DE LA ARQUITECTURA PRERROMÁNICA ASTURIANA

Planta

- Plantas basilicales con ábsides rectangulares
- Porches y pórticos laterales

Alzado

- Muros muy altos de mampostería y sillarejo
- Bóvedas de medio cañón y arcos de medio punto y peraltados
- Arcos fajones sobre pilastras y contrafuertes

Decoración

- Decoración mediante medallones, alfices y celosías en los vanos
- Iconostasis en la nave central
- Pinturas murales

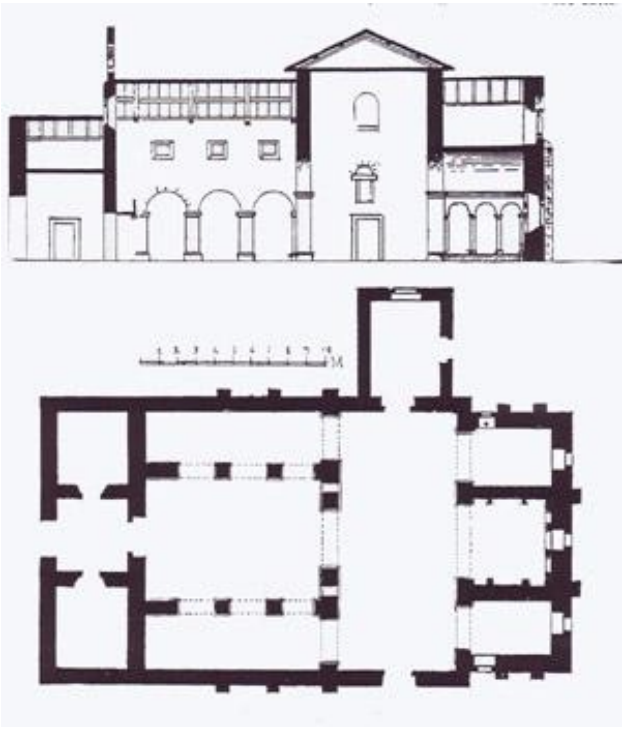

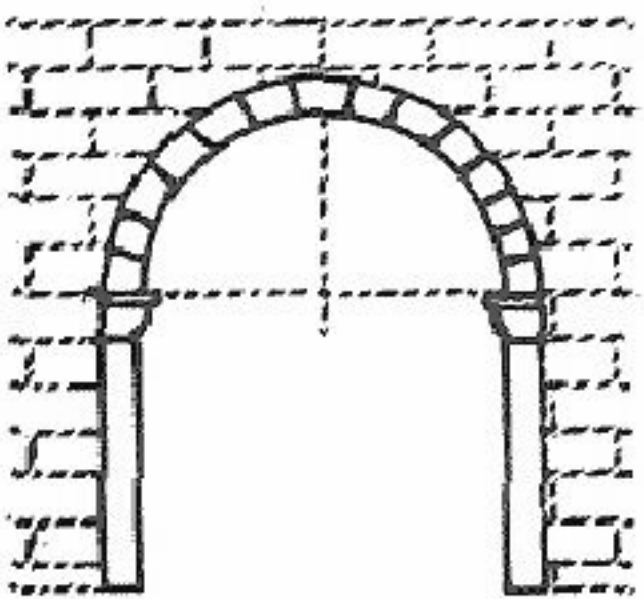

Arco de medio punto.

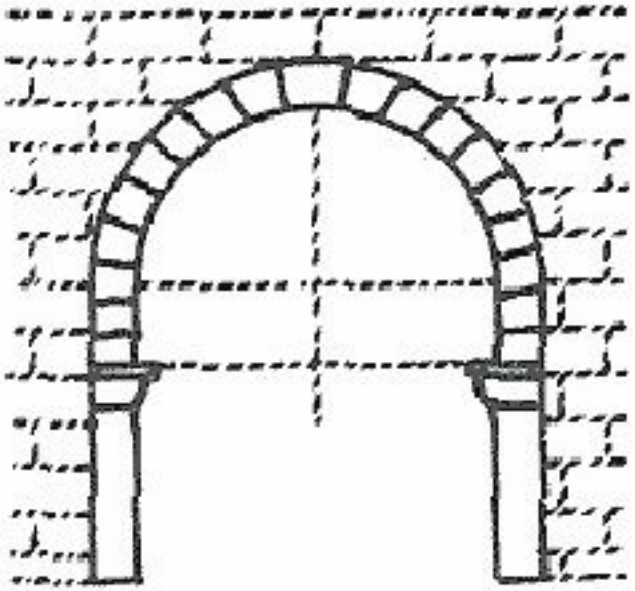

Arco peraltado.

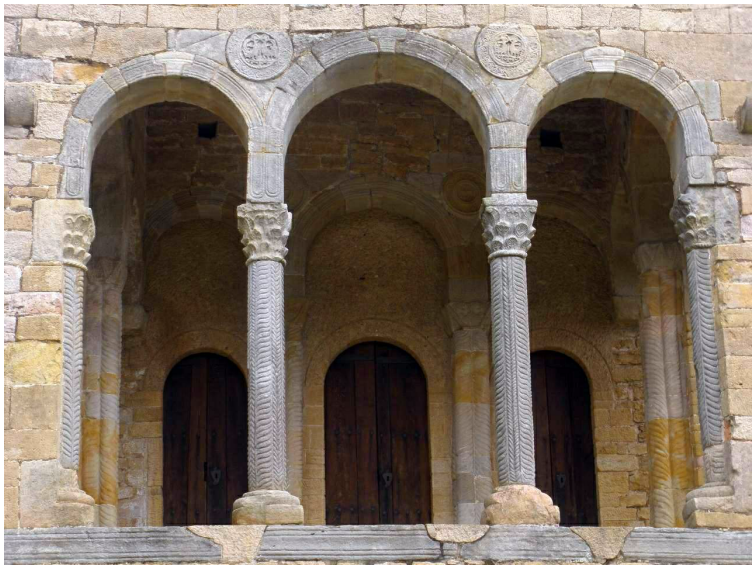

Celosía de San Miguel de Lillo

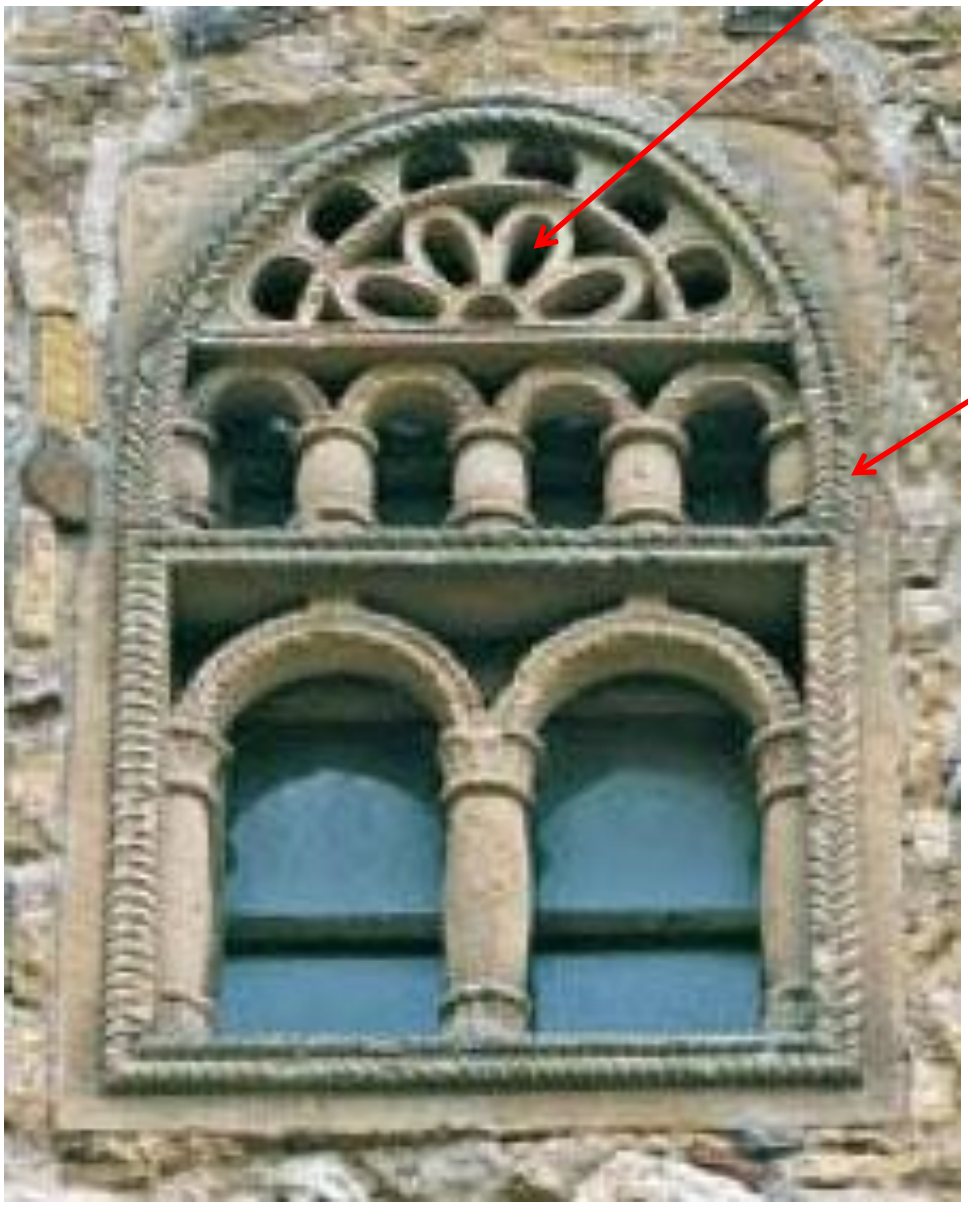

Típica decoración de soga ou de corda

Interior de la nave e iconostasio de la iglesia de Santa Cristina de Lena.

Bóveda de medio canón

Arco de faixa

Aparello de cachotaría ou mampostería

celosías

Arcos peraltados

Iconostasio

Contrafortes nos muros exteriores, usados por primeira vez na arquitectura española

San Miguel de Lillo

Elementos decorativos

Santa María do Naranco

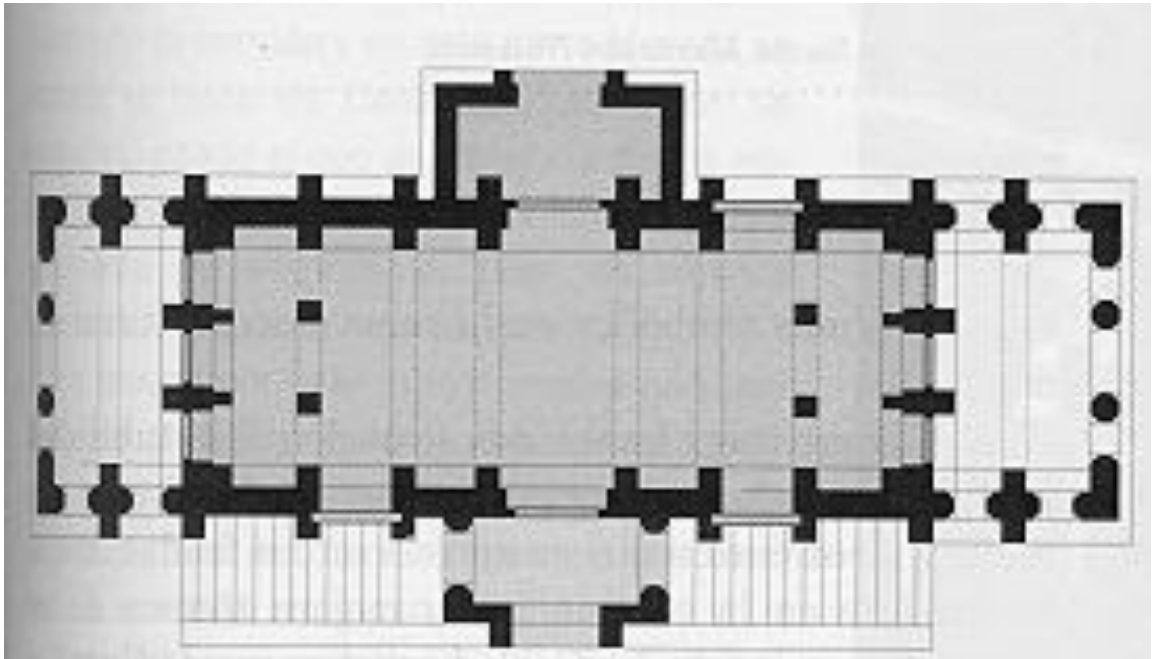

Planta primer piso

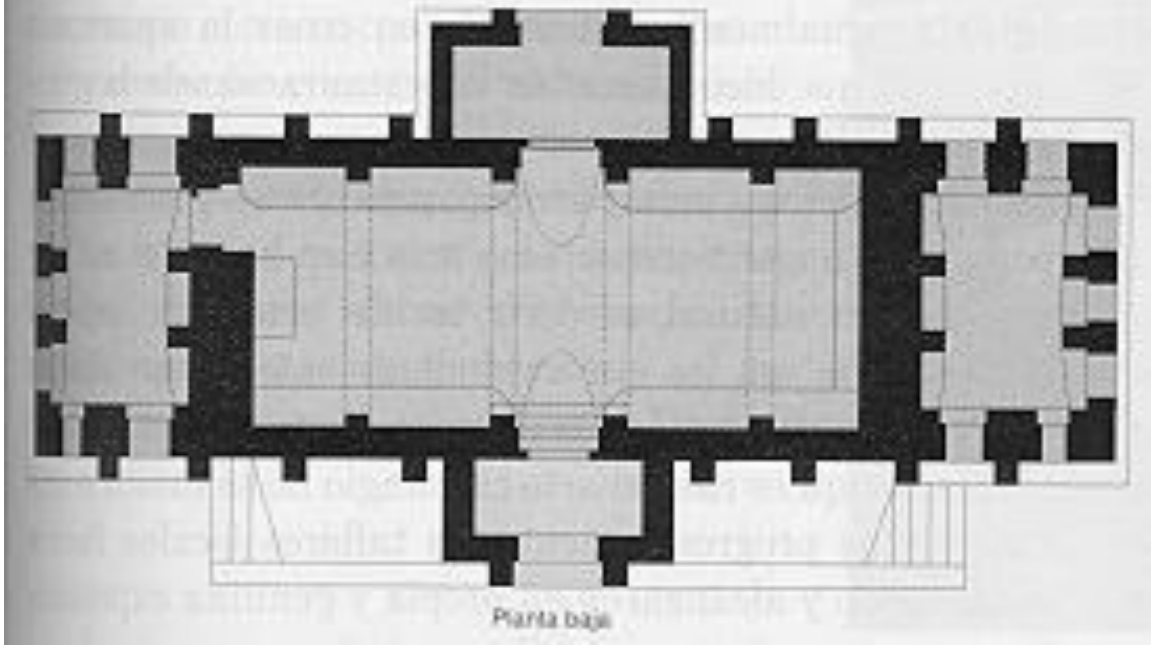

Planta baja

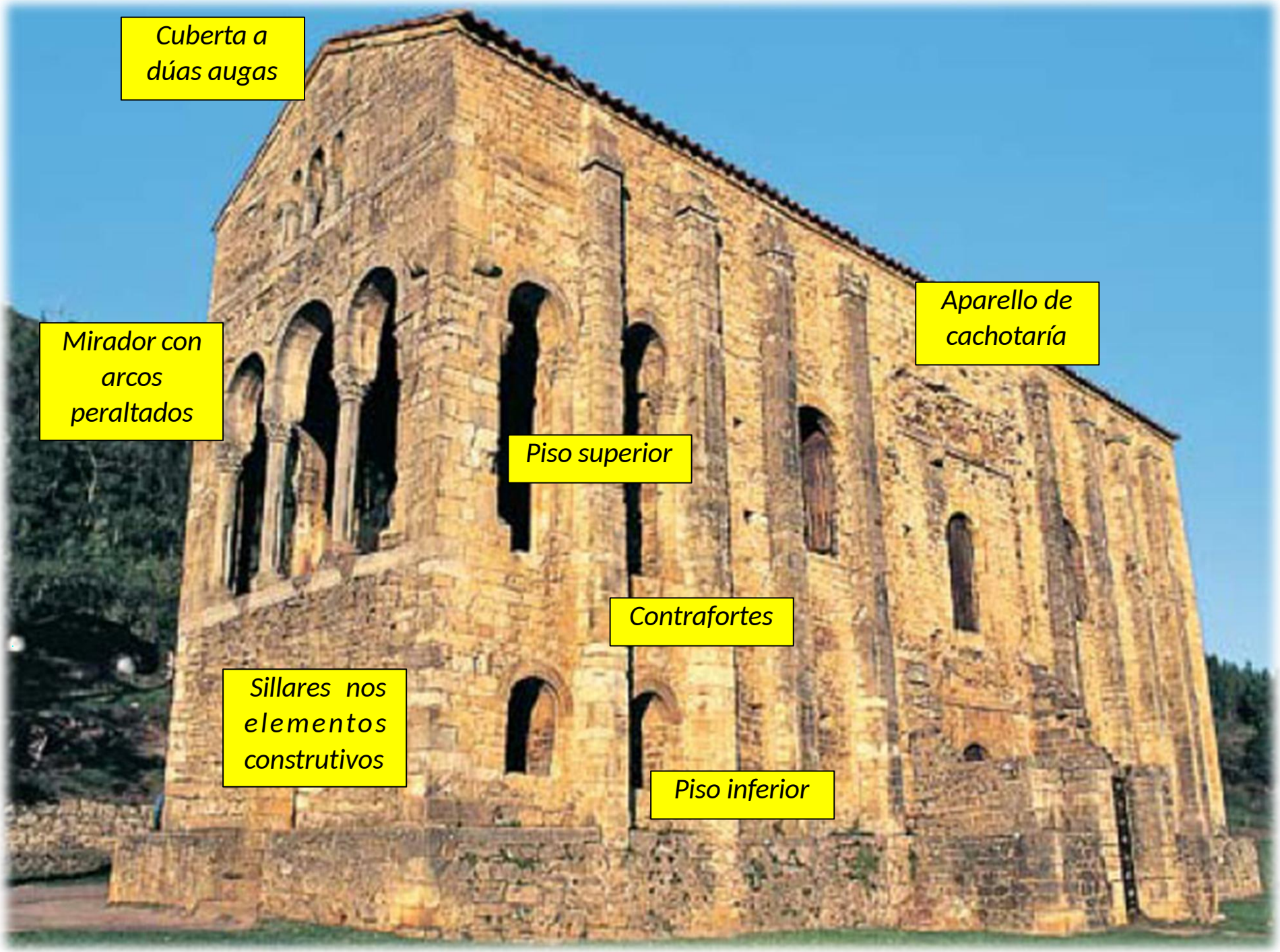
Cuberta a dúas augas
Mirador con arcos peraltados
Piso superior
Aparello de cachotaría
Contrafortes
Sillares nos elementos construtivos
Piso inferior

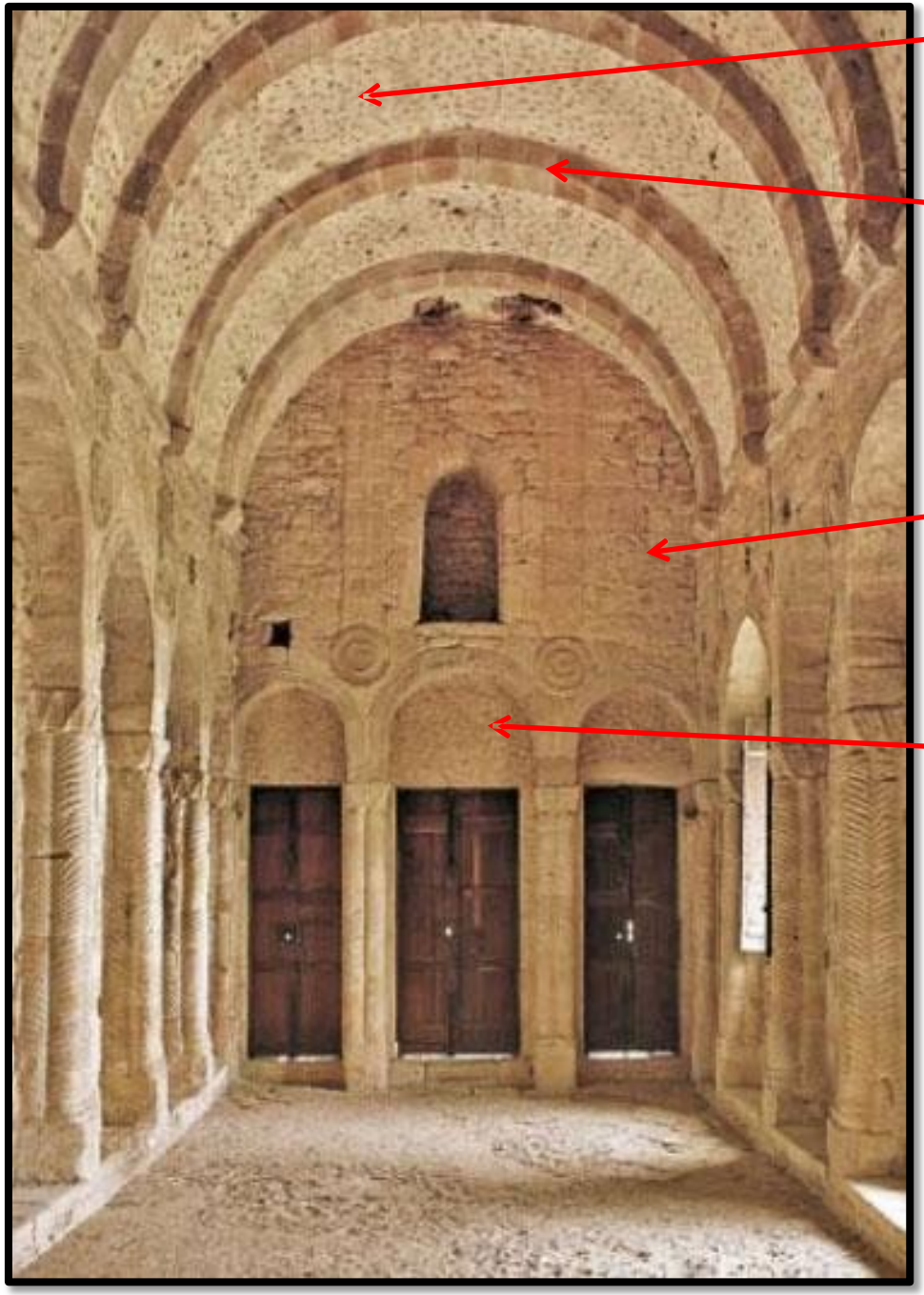

Interior: bóveda de medio canón

Arcos de faixa (para reforzar a bóveda)

Cachotaría

Arcos peraltados

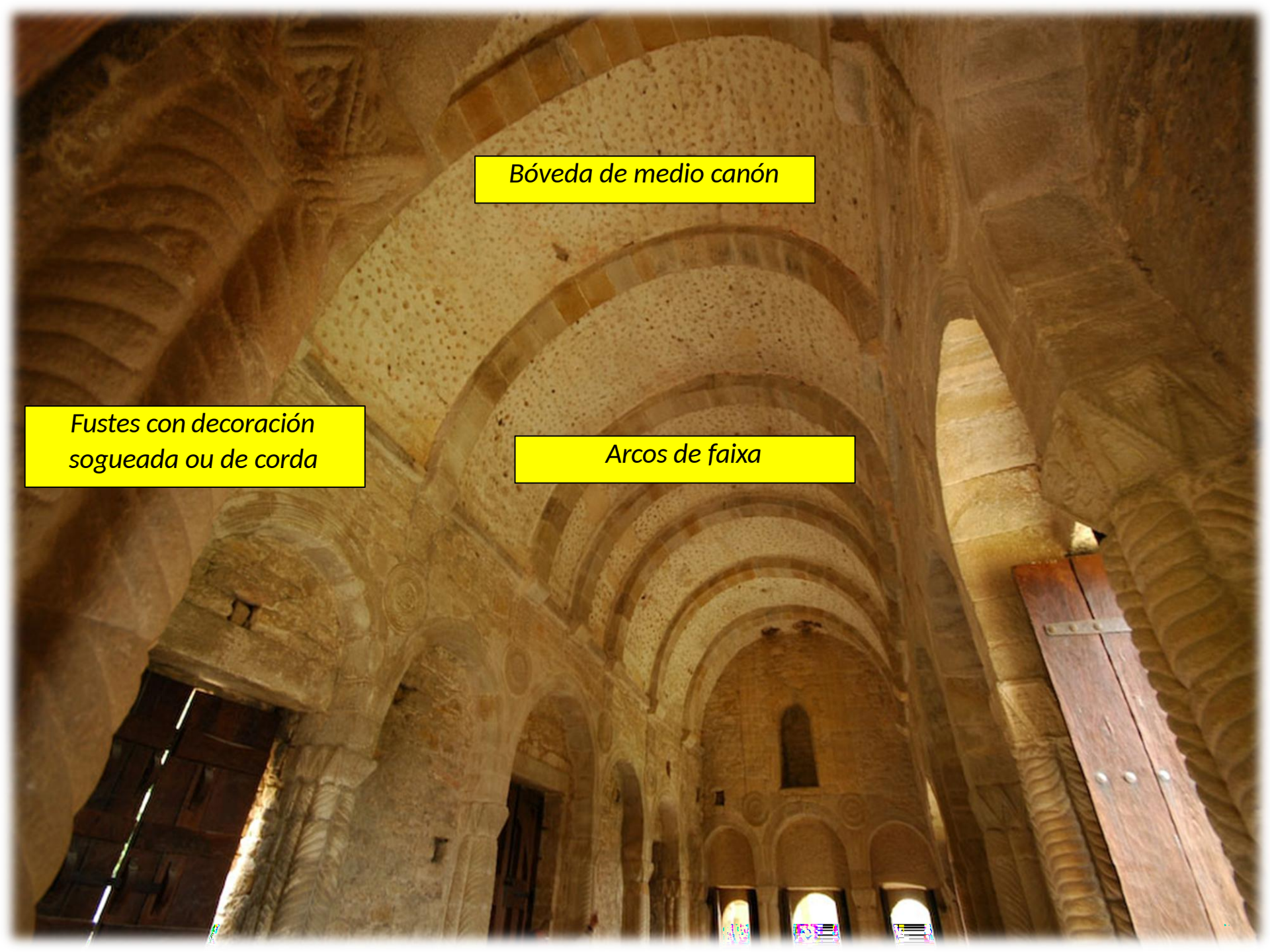
Bóveda de medio canón
Fustes con decoración sogueada ou de corda
Arcos de faixa

Fustes e capiteis decorados con motivos animais e sogas ou cordas. Capiteis prismáticos

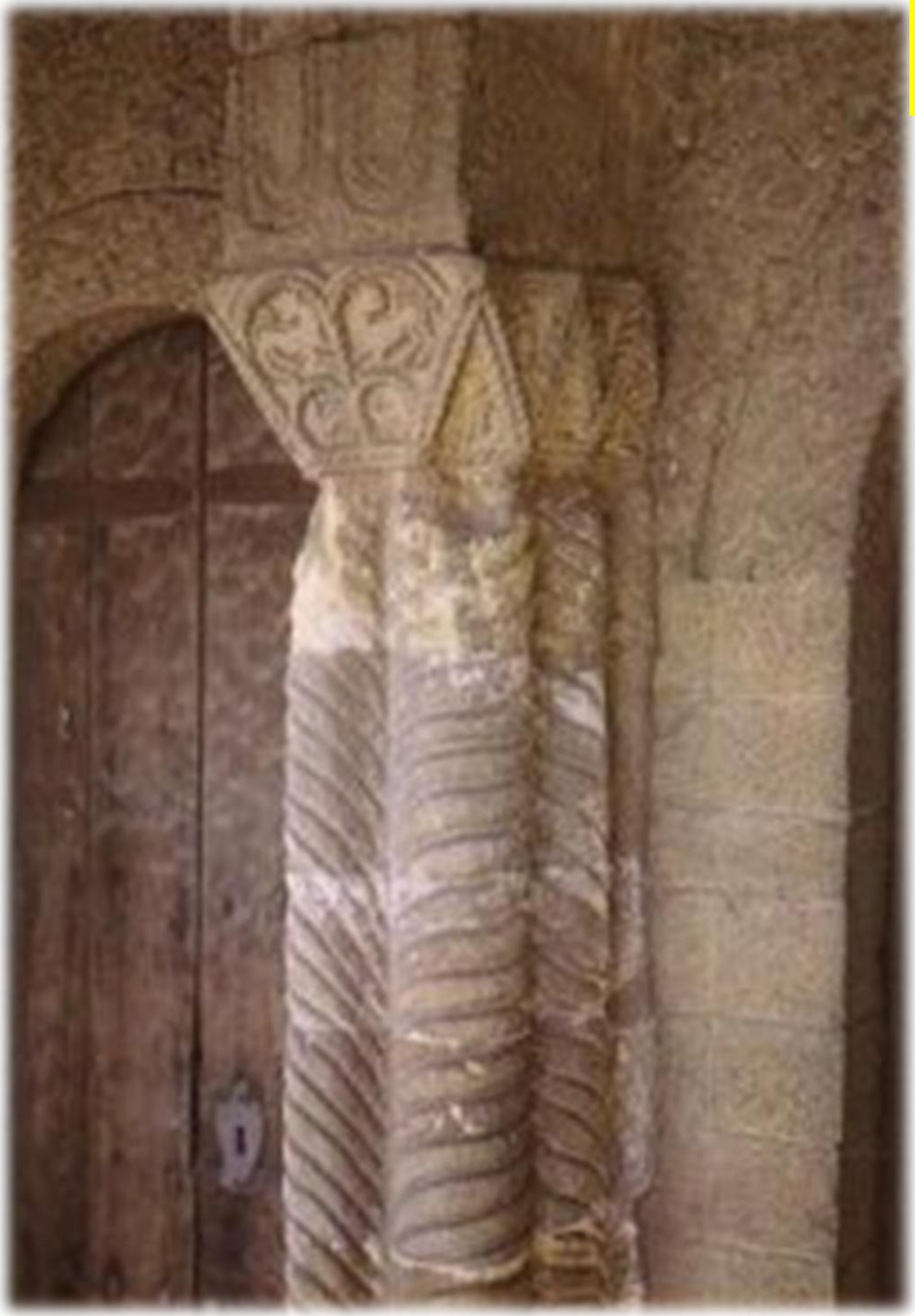

Medallóns decorativos nos capiteis e sobre as arquerías (animais, figuras humanas, xinetes e sogueado).

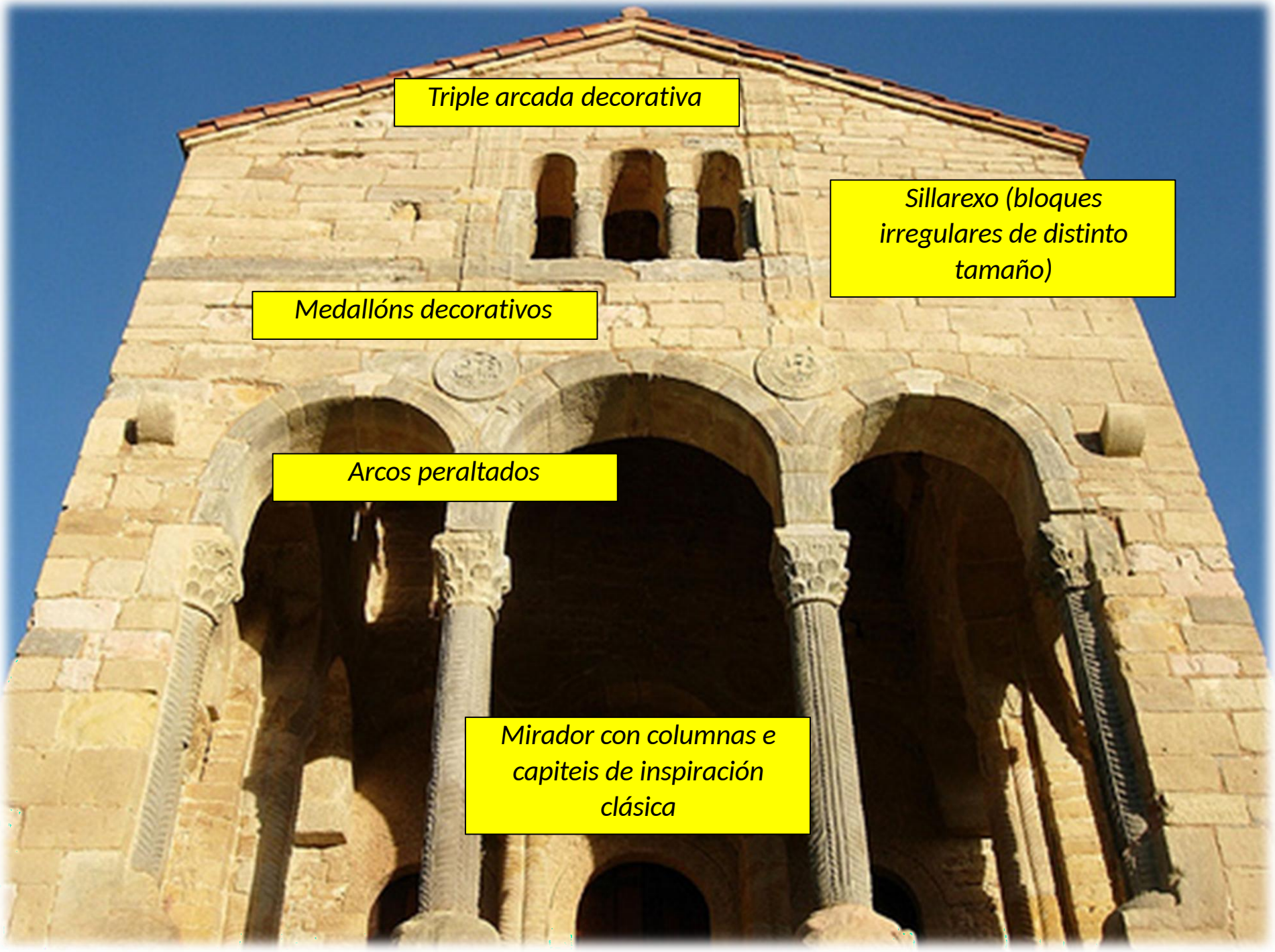
Triple arcada decorativa
Sillarexo (bloques irregulares de distinto tamaño)
Medallóns decorativos
Arcos peraltados
Mirador con columnas e capiteis de inspiración clásica

ARTEMOZÁRABE

A arte mozárabe

Síntese

- Denomínase mozárabes aos cristiáns que habitaban en terras musulmás e mantiñan a súa relixión e a súa cultura.
- Durante o século X, algúns mozárabes abandonaron o territorio musulmán e emigraron cara o norte; moitos deles instaláronse nas terras conquistadas polos cristiáns en dirección ao río Douro. A esta arte tamén se llama arte de repoboación.
- A arte mozárabe abarca os séculos X e XI.

A arte mozárabe

A arquitectura

Aínda que se lles considera descendentes dos visigodos, a súa arquitectura caracterízase por utilizar elementos califais (da arte musulmá) en edificios cristiáns.

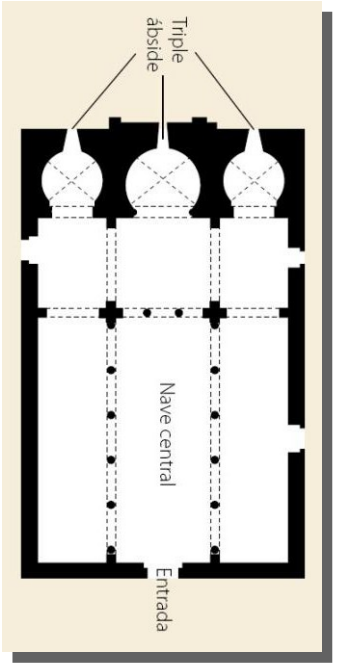

El impulso dado a la reconquista por Alfonso III a finales del siglo IX, que llevó la frontera hasta el río Duero, generó la necesidad de repoblar los nuevos territorios, lo que en muchos casos se produjo por cristianos mozárabes que escapaban de Al Ándalus en una época en la que se habían complicado mucho sus relaciones con el califato

San Cebrián de Mazote (Valladolid)

San Miguel de Escalada (León)

Santiago de Peñalba

San Baudilio de Berlanga (Soria)

San Millán de la Cogolla (Logroño)

Santa María de Lebeña (Santander)

Santo Tomás de las Ollas (Ponferrada)

San Miguel de Celanova (Orense)

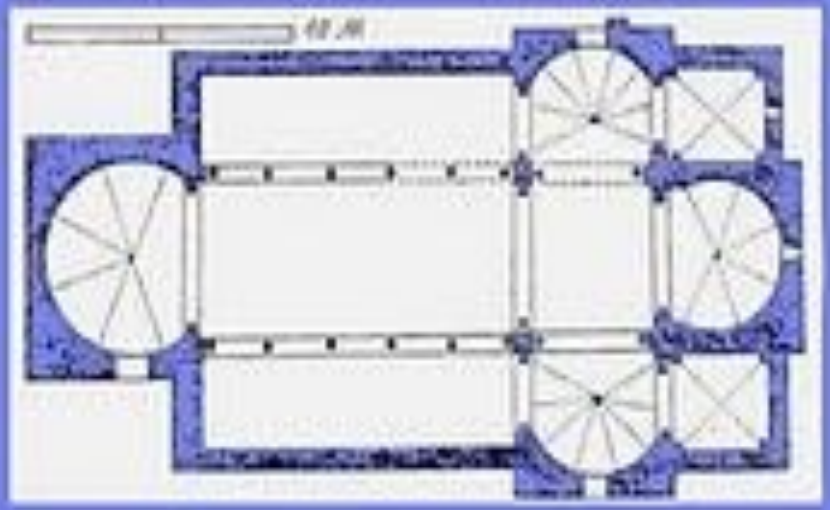

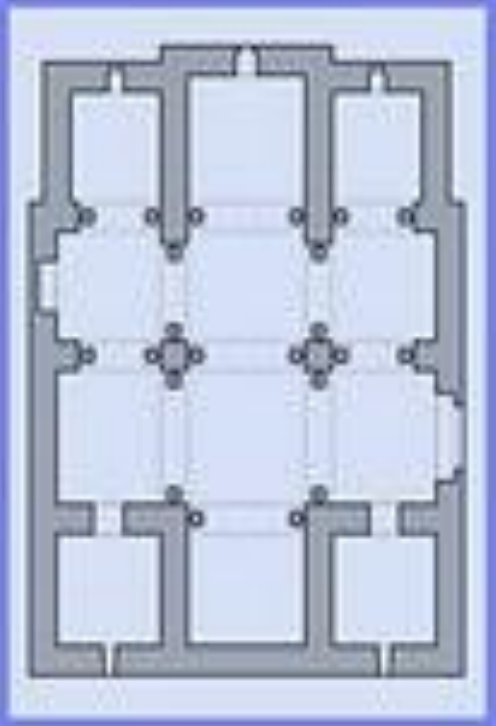

Prantas de edificios mozárabes

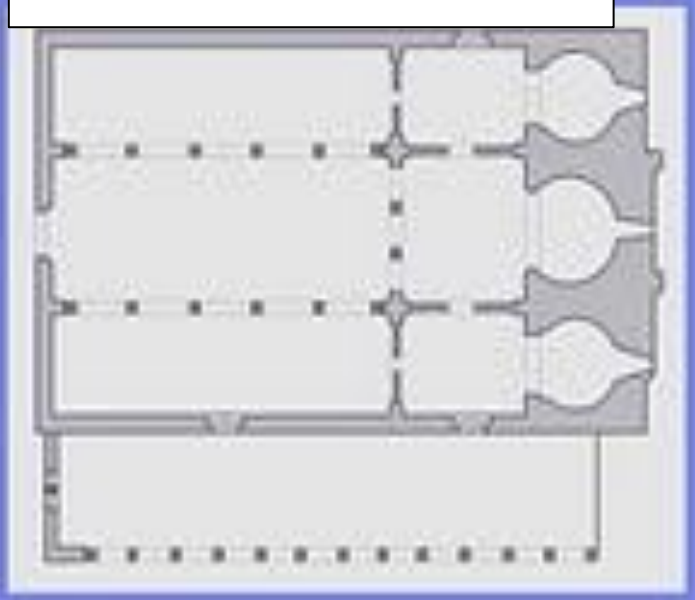

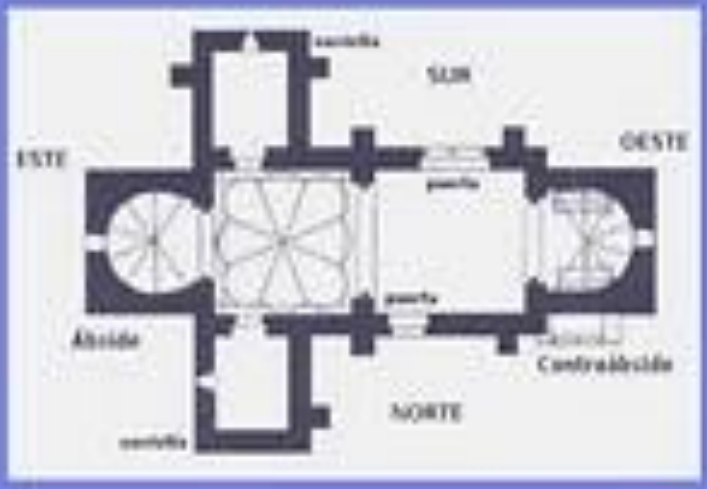

Modillóns de rollos
nos aleiros

San Miguel de Escalada:
Arcos de ferradura de
inspiración musulmá

Arcos de ferradura con alfiz.

Santiago de Peñalba (León)

Capiteis de inspiración musulmá

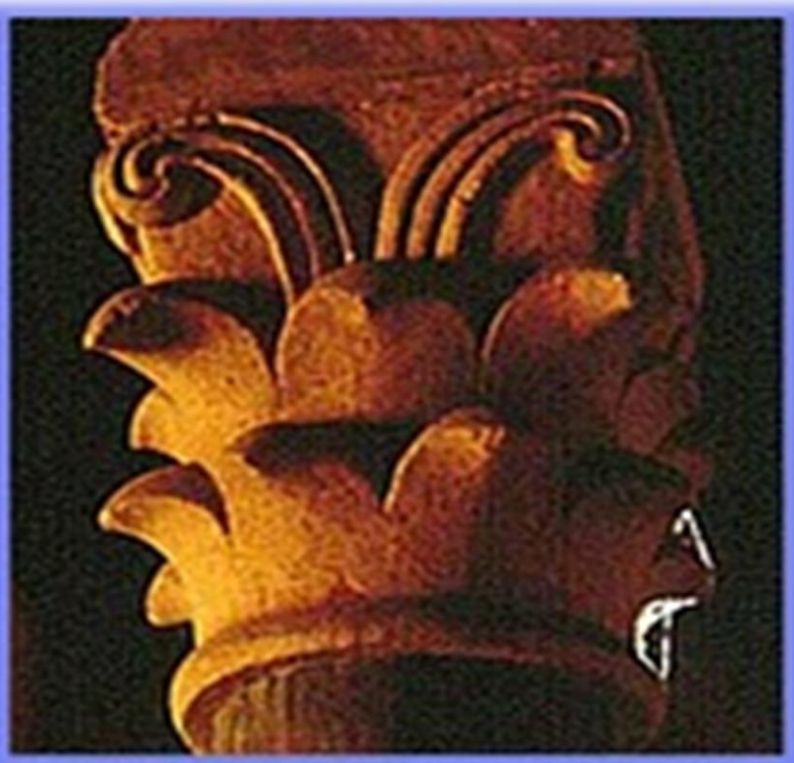

San Miguel de Celanova (Ourense)

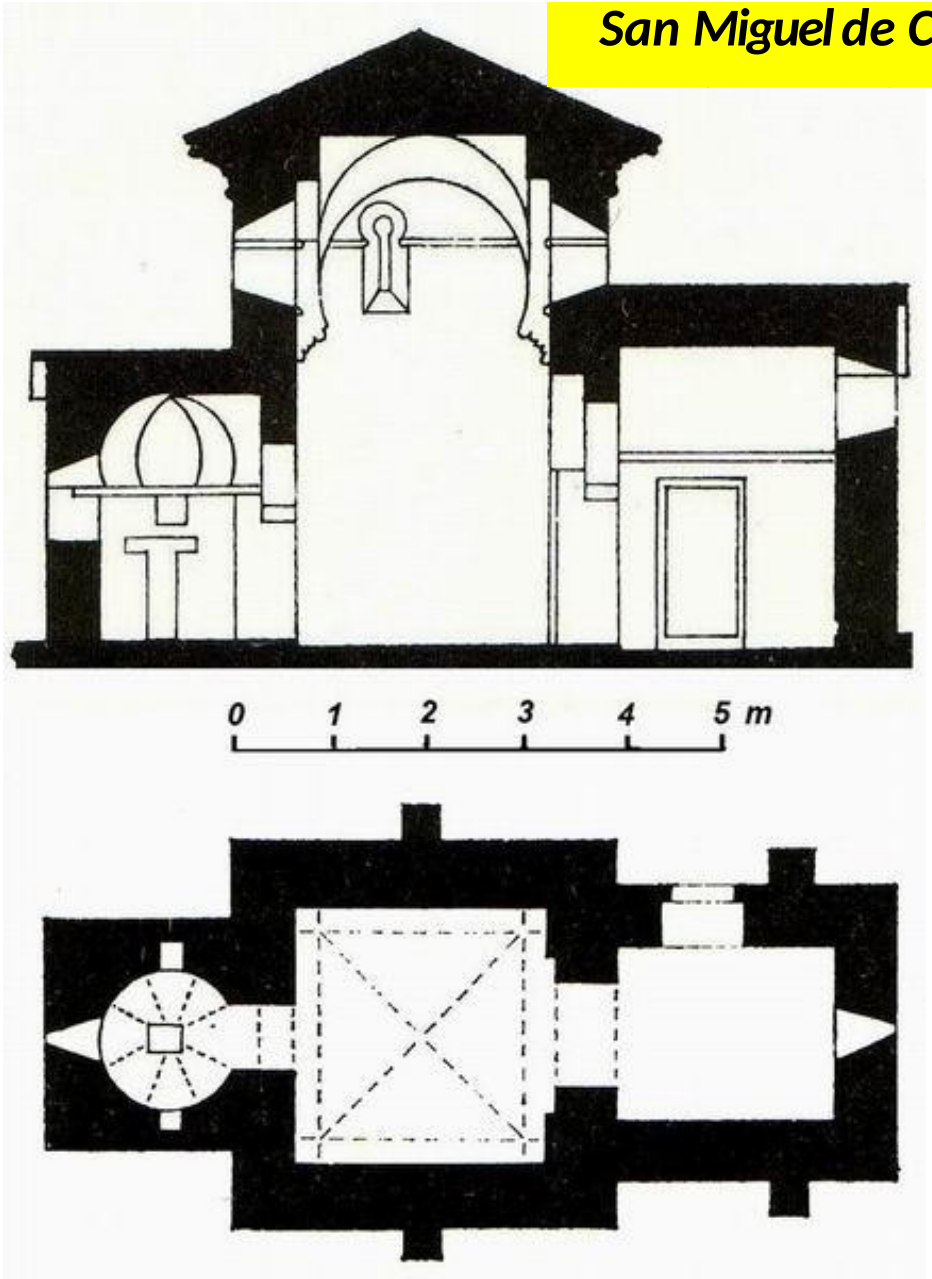

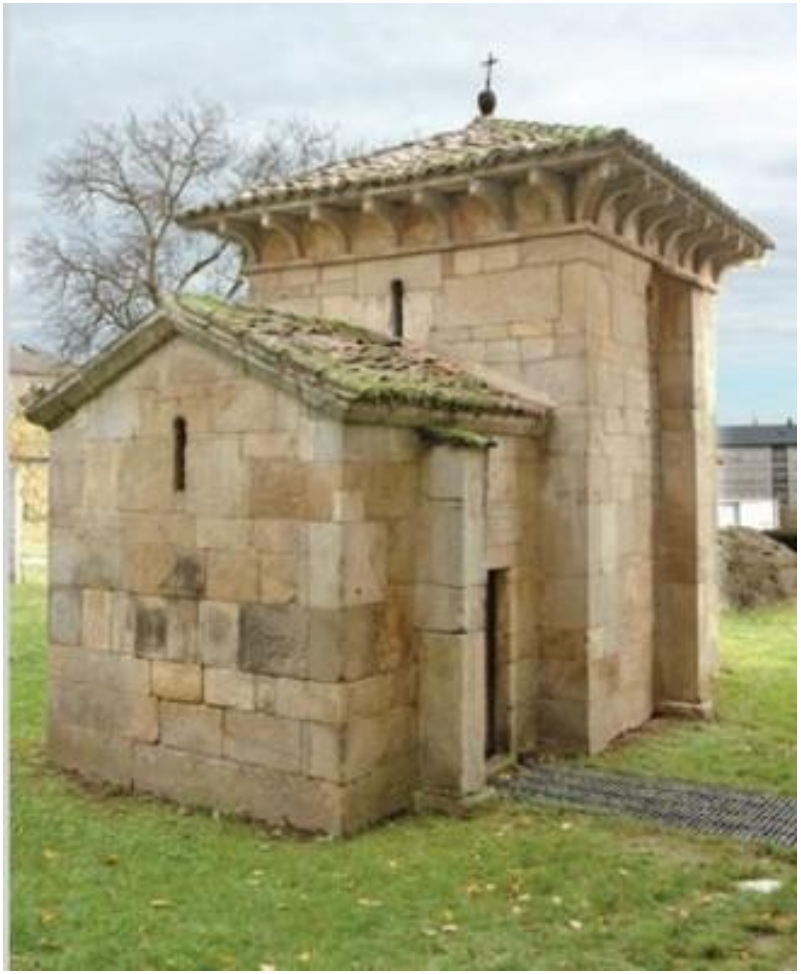

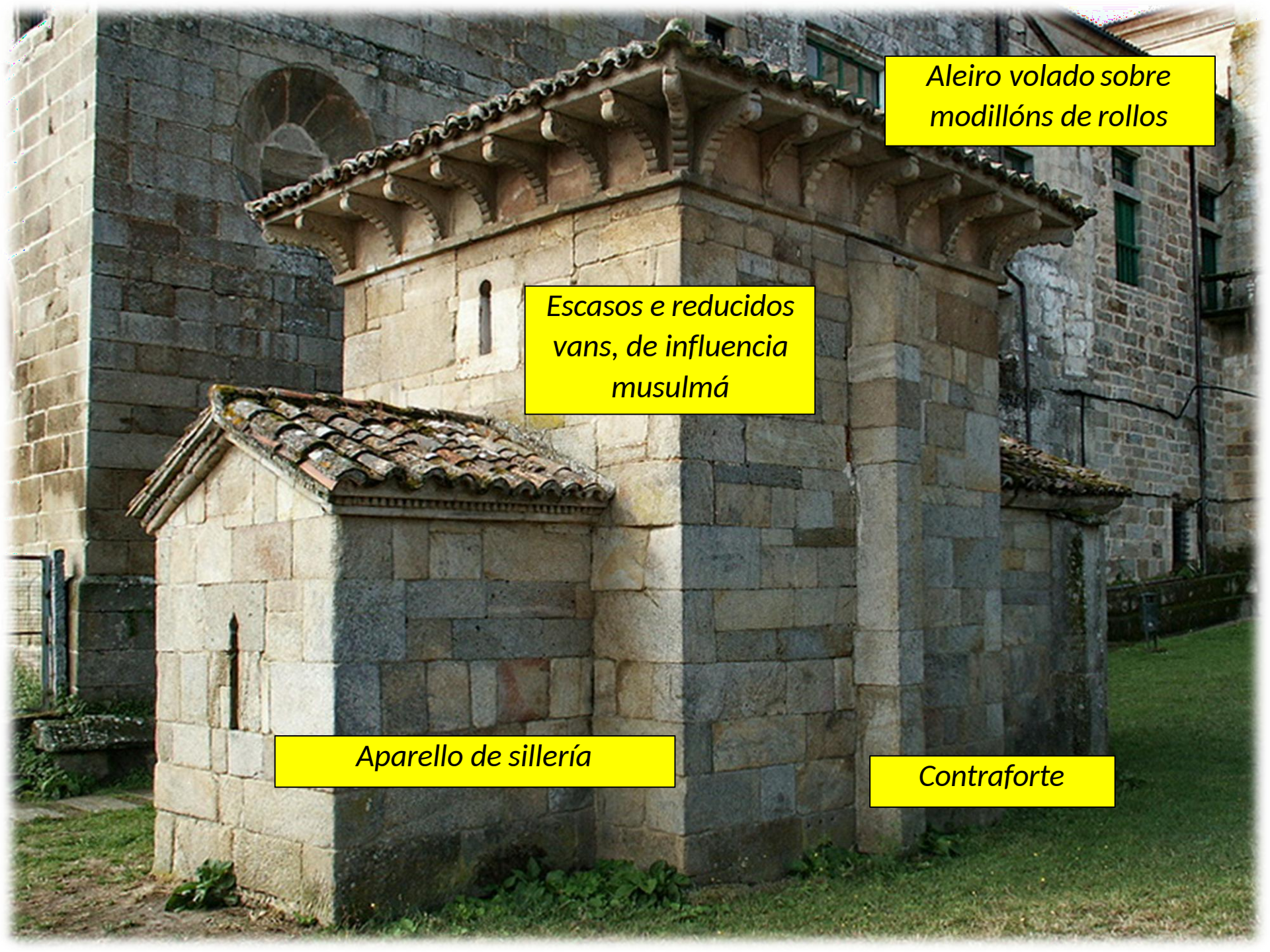
Aleiro volado sobre modillóns de rollos
Escasos e reducidos vans, de influencia musulmá
Aparello de sillería
Contraforte

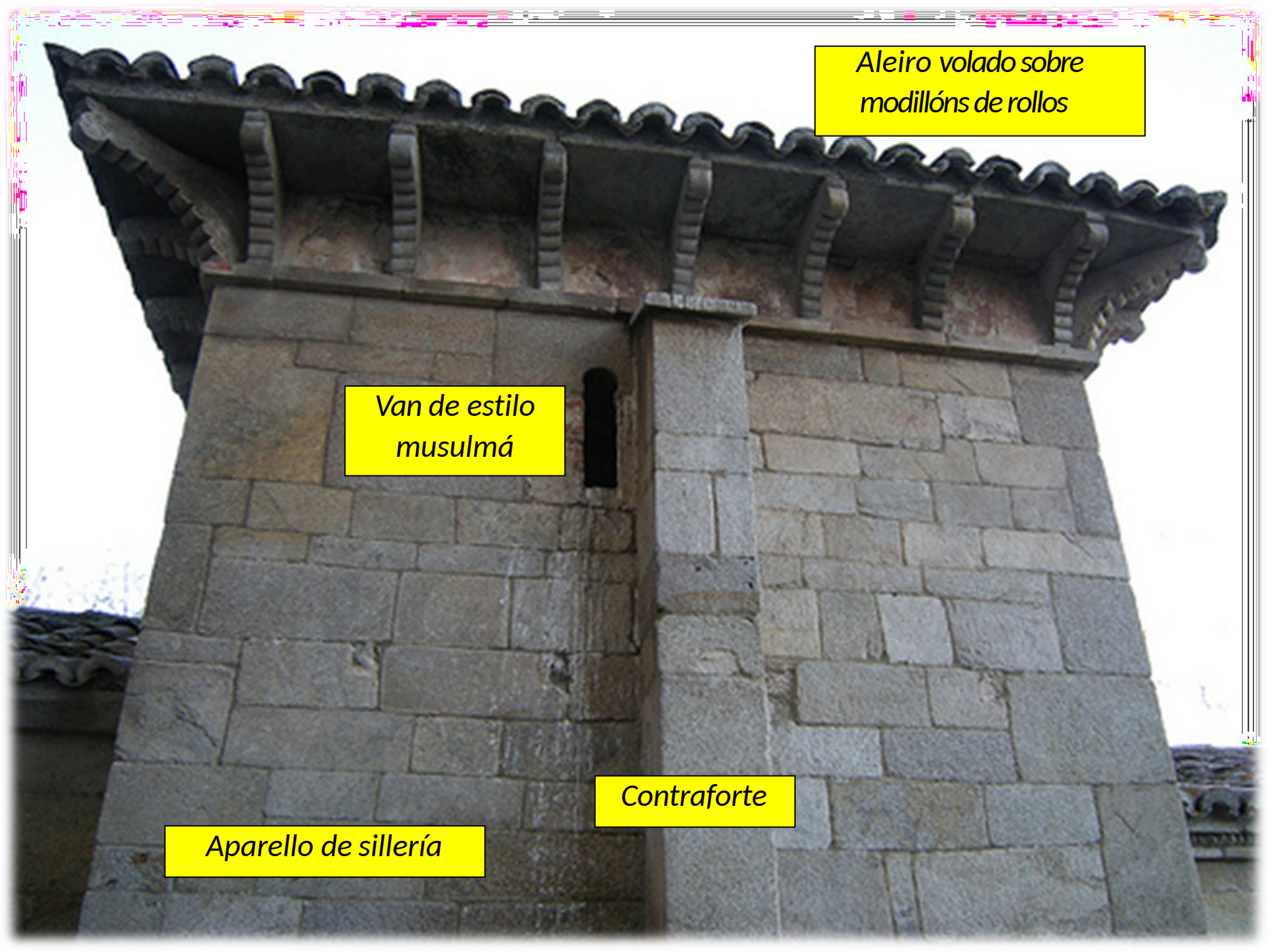
Aleiro volado sobre modillóns de rollos
Van de estilo musulmá
Contraforte
Aparello de sillería

Alfiz
Arco de ferradura de inspiración musulmá

Bóveda de arestas

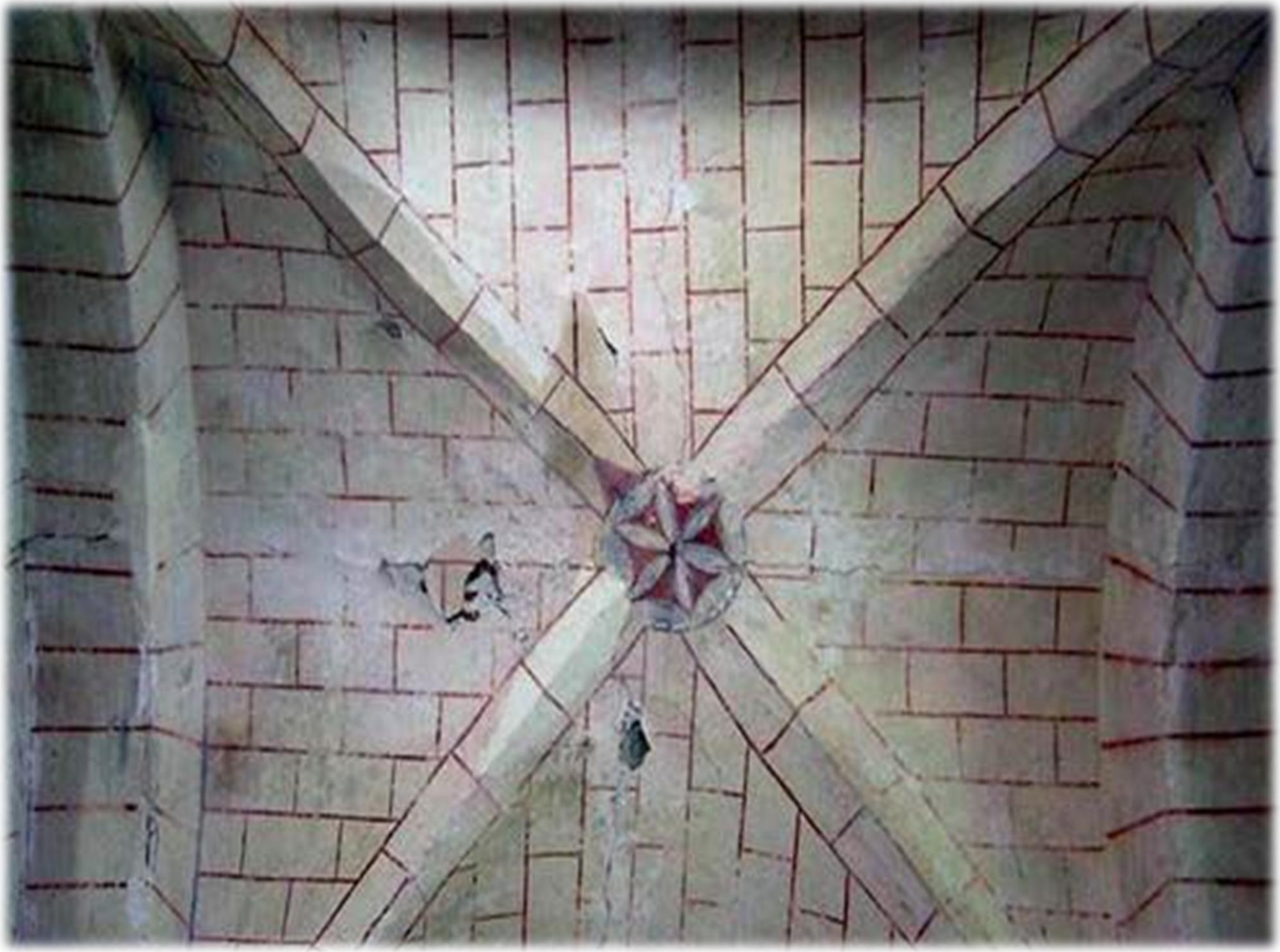

Modillóns de rollos

Modillóns de rollos

San Miguel de la Escalada (León). S.X

